Informativno političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevacke-novine.com

Subotica, januar 2009. - Godina V - Broj 43 - Cena: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku – „Bunjevačka rič"

Radio Novi Sad – 100 MHz
vrime emitovanja: petak 22.00 – 22.30 sati
Radio Subotica - 89,6 MHz
Vrime emitovanja: subota 20.00 – 20.30 sati

Gledajte bunjevačku emisiju „SPEKTAR"
Televizija Novi Sad – II program
vrime emitovanja: subatom od 15.30, a repriza je naredne subate od 15.30 sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan velikog prela*

23. februar, *Dan izbora prvog novog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

Positite naše internet strane
www.bunjevci.org.yu

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTIČKOG GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina V Broj 43
Januar 2009. godine
Cina 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misecu

Izdavac:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC" i glavni i odgovorni urednik:
mr Suzana Kujundžić – Ostojić

Savit novina:
Mijo Mandić, Marija Šamu, Joso Poljaković

Tehnički urednik:
Ivan Stantić

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Livia Tričko Stantić, Joso Poljaković, dr Andrija Peić Tukuljac, Desa Kujundžić, Marija Horvat, Tanja Bošnjak, Nikola Sedlak, Dragan Tovarišić, Alojzije Stantić

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.rs

Tekući racuni:
160-143270-73 i 335-16082-21

Štampa:
„KriMel" Budisava

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Štampa sistem" - Beograd, „North press" - Subotica, „Celtis" - Sombor, „Futura plus" - Zemun

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu,
bns.scg@panonn.net

Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10, 25000 Sombor
Telefon/fax: 025 428-939

Poštivana čeljadi,

Na početku smo još jedne godine druženja s vama. To je šansa „Bunjevački novina" da budu i bolje i zanimljivije neg što su do sad bile. Fala svima onima koji su se i ove godine pritplatili na nji i tako nam poklonili svoje povirenje. Trudićemo se u ovi naredni 12 brojova to i opravdat. Ovaj januar misec još je po čemu važan – to je prva godišnjica našeg dičijeg lista „Tandrčak". Lipo su ga privatila dica a borame i stariji vole pogledat ove šarene dičije strane. Nije ni čudo, jel tamo je carstvo ljubopitljivosti, otvorenosti i dičije iskrenosti, ti tako ritki osobina kod odrasli. Di se one i kad izgube teško je kast, moždar tako stanje najbolje opisiva ova ričenica: „Iskustvo čini niz neprijatni događaja". I borame neprijatnosti koliko volite svudan oko nas. Pa opet, lakše bi se podnosile da je više iskrenosti i dobre volje med nama, umisto tog živimo jedni pored drugi a ne jedni s drugima.

Na stranama naši novina trudićemo se otkrit onu čeljad i događaje koji će vas uvirit da ono što nas okruživa mož bit vedrije i plemenitije, samo se triba malo potrudit. U tom nam možte i vi pomoć. Pišite nam šta vam se u novinama sviđa a šta ne, šta bi u njima volili čitat.

Sadržaj

4-5
Borba za standardizaciju jezika
6
Svi dobili petice
7
U rišavanju problema naša je budućnost
8
Januar – misec prela, veselja i disnotora
11
Kako će bit vrime u godini
12
Kako nastaju krpare
14-15
Novi susriti, knjige, bibilioteka
20
Trska iz naši dolova

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 420 dinara.
Platit možete na naš tekući račun: 335-16082-21 (Metals Banka) sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Platit možete na naš devizni racun: IBAN: RS35335007010004868865; SWIFT: MBSORS22 sa naznakom za pritplatu (Metals Banka).
Posli uplate nazovite nas, kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

POGLED NA RAD NACIONALNOG SAVITA U LANJSKOJ GODINI

Borba za standardizaciju jezika

Uvik se mož više, al u odnosu na prithodnu škulsku godinu kad smo u sedam škula imali 72 đaka koji pohađaje izbornu nastavu bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture, danas imamo 146 polaznika u 11 škula. Za nas je to značajan uspih. U naredne dvi godine pridstoje dva značajna zadatka: izbor novog nacionalnog savita i rad na standardizaciji bunjevačkog jezika

Članovi Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine ove, 2009. godine očekivaje da bude izabran novi sastav, jel četvorogodišnji mandat ovog tila je odavno prošo. A šta je urađeno u protekloj godini za naše novine divani Nikola Babić, pridsidnik Savita.

– Teškoće koje imamo u radu našeg Savita, prisutne su manjeviše u radu svi nacionalni savita. Jel, u ovom sastavu saviti rade pet do šest godina, što je dug period, a od 21 izabranog člana na sastanke dolazi 17 ljudi. U odnosu na druge nacionalne savite dobro je što ipak imamo dobru dvotrećinsku većinu, pa tu imamo i legitimitet naši odluka, iako triba kazat da iz okvira naše nadležnosti imamo i neslaganja, pogotovo prošle godine, ozbiljniji suprotstavljeni stavova i mišljenja koja nismo mogli usaglasit. No, to je bila manjina, što znači da smo izglasavali sve odluke koje smo donosili. Ne kažem da je ova većina donela najbolje odluke, a manjina da je pridlagala loše odluke. Ali, naš Savit je taki i moj je zadatak da nastavimo do izbora novog i da ostvarujemo svoju funkciju.

Ko veliki problem Babić u radu Savita navodi mali broj članova koji priuzimaje određene zadatake.

– Jednom manjem broju članova moram da odam dužno poštivanje zbog njevog učešća sa pridlozima i primedbama, međutim, ode je jako puno posla, posebno poslidnji dvi tri godine, operativni zadataka koji su morali da se urade. Jer, mi smo i sad u situaciji, istina manje nego kad smo počeli, da u pravom smislu pridstavljamo svoju nacionalnu zajednicu, a to znači da moramo bit jako dobro upućeni i sa argumentacijom izlazimo da li prid državne organe, da li prid nevladine organizacije, da li prid nika udruženja, di smo već pripoznatljivi i nezaobilazni kod pozivanja i učešću u raspravama o manjinskim pitanjima. To je ono što smo postigli, al ti zadaci padaju na vrlo mali broj članova Savita.

Bez obzira na ove teškoće, rezultati su vidljivi.

– Jedna od naši nadležnosti je obrazovanje. Na tom radimo od prvog dana, niki pet godina, i sad smo doživili da dođemo do željenog cilja. Uvik se mož više, al u odnosu na prithodnu škulsku godinu kad smo u sedam osnovni škula imali 72 đaka koji pohađaje izbornu nastavu bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture, danas imamo 146 polaznika u 11 škula. Za nas je to značajan pomak. Ovi učenici su izazvali interesovanje i drugi učenika. Zbog tog smo se mi iz Savita zalagli da naš dičji časopis „Tandrčak" iđe u većem broju, da bude dostupan i za dicu koja se nisu opridilila da uče bunjevački, a to je ujedno i za nas, i za uredništvo „Bunjevački novina", pogotovo „Tandrčka", da se prave dobri prilozi, da dobijaje na kvalitetu i da ima što više zanimljivog sadržaja. Mi sad pripremamo izradu Plana i programa bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture za više razrede osnovne škule. Jel, ne bi smili izgubit sve ove generacije koje su pohađale ovaj predmet ove dvi protekle škul-

DVA OSNOVNA ZADATKA

– Savit u ovoj i slidećoj godini ima dva osnovna zadataka, da ove godine izaberemo pravi nacionalni savit, a paralelno sotim moramo radit da spremno dočekamo 2010. godinu, jel onda ćemo na bazi izvištaja Ekspertske komisije za primenu manjinski jezika Komiteta Savita Evrope, pa i odluke Savita Evrope, koja će bit prosleđena našoj Vladi, bit izneto šta smo mi uradili da bi naš bunjevački jezik bio ratifikovan, odnosno standardizovan. A da bi mi u tom uspili moramo puno tog uraditi. Već nam je odato priznanje da smo uspili uvest bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture u škule, što znači da imamo razvijenu mrežu škula i da imamo učenika koji su spremni učit ovaj predmet. Isto tako, naše glasilo, „Bunjevačke novine" i dičiji časopis „Tandrčak" su izvaredno štivo za učenike. A aktivnosti koje imamo u Bunjevačkoj matici doprinose tom: postoji izdavačka dilatnost, pišu se knjige i publikacije na bunjevačkom. Moramo, kako je to kazo profesor Bugarski, izoštrit elemente koje će poslužit Vladi, odnosno Ministarstvu da tu standardizaciju i odobri – kaže Nikola Babič.

ske godine. A pogotovo nam je stalo da otvorimo nova odiljenja u novim školama, makar u još dvi tri škule, ko i da s ovom izbornom nastavom krenemo i u Somboru. To nam tamo iđe jako teško, ali ne možmo prid tim teškoćama stat.

Kad je u pitanju obrazovanje osto je zadatak da se izdaju udžbenici za bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture.

– Ništa nam glatko ne iđe. Očekivali smo da ćemo i čitanku i gramatički priručnik imat već prija dvi godine, al nama, Bunjevcima, sve teško iđe i prolazimo kroz rigorozne recenzije koje se zahtivaju od autora naši udžbenika. Tu je svakako odigro veliku ulogu i „Tandrčak" koji je umisto ovi učila poslužio ko zamina. Neumisno je da kažem, a nisam ni odgovoran, kad će izać iz štampe, jel ko zna šta sve mož još iskrsnit i kaki zahtivi mogu još stignit. I kod autora je već došlo do nike rezignacije, dokleg dopunjavat, i dokleg raditi novo. Sa svoje strane nastojim da ji maksimalno ohrabrim da istraju. Sad se vidi koliko je to pogubno bilo što nismo imali škule na bunjevačkom 70-80 godina, pa sad moramo krećat iz početka i da nadčovičanskim naporima pokušamo dokazat da ovaj jezik postoji.

Ko jedna od, takođe, najvažniji poslova ostaje standardizacija bunjevačkog jezika.

– Savit u ovoj i slidećoj godini ima dva osnovna zadatka, da ove godine izaberemo pravi nacionalni savit, a paralelno sotim moramo radit da spremno dočekamo 2010. godinu, jel onda ćemo na bazi izvištaja Ekspertske komisije za primenu manjinski jezika Komiteta Savita Evrope, pa i odluke Savita Evrope, koja će bit prosleđena našoj Vladi, bit izneto šta smo mi uradili da bi naš bunjevački jezik bio ratifikovan, odnosno standardizovan. A da bi mi u tom uspili moramo puno tog uraditi. Već nam je odato priznanje da smo uspili uvest bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture u škule, što znači da imamo razvijenu mrežu škula i da imamo učenika koji su spremni učit ovaj predmet. Isto tako, naše glasilo, „Bunjevačke novine" i dičiji časopis „Tandrčak" su izvaredno štivo za učenike. A aktivnosti koje imamo u Bunjevačkoj matici doprinose tom: postoji izdavačka dilatnost, pišu se knjige i publikacije na bunjevačkom. Moramo, kako je to kazo profesor Bugarski, izoštrit elemente koji će poslužit Vladi, odnosno Ministarstvu da tu standardizaciju i odobri.

Kako Babić kaže, sve se ovo može uradit, al to podrazumiva stvaranje klime u Ministarstvu di će se to odlučivat.

– Možmo mi sve dobro uradit, al možda neće bit dovoljno političke volje, ko ni do sad. Mi moramo ić argumentima, al ne možmo ići ispod onog što bi narušilo naš identitet, naše postojanje. U tom smislu zagovaram da mi u Nacionalnom savitu, i sad i ubuduće, izuzetno dobro koncipiramo i izoštrimo svoje stavove u nastupima prema onima koji će bit pitani i koji će odlučivat da li će taj naš jezik bit standardizovan. Pogotovo što ode imamo jaki pritisaka da nam se to onemogući.

Naš sagovornik je, govoreć o osnovnim zadacima Savita, navo i informisanje.

– Ono je vezano sa činjenicom da mi nemamo jasno opridiljenje države Srbije prema Bunjevcima, i to se pokaziva iz dana u dan. Bez obzira na sve kritike na račun prithodne Vlade, mi smo najviše razumivanja imali od premijera Koštunice. Jer smo od te Vlade dobili dozvolu na obrazovanje na bunjevačkom. Nije bilo nikad nijednog razgovora sa bilo kojim ministrom da nije stigla poruka premijera da se o Bunjevcima mora izuzetno vodit računa. Zahvaljujuć njemu mi smo dobili naše nacionalne simbole, a svega pet zajednica ji ima. Volio bi da se varam, al u demokratskoj vlasti nije bilo sluha za Bunjevce, pa je nema ni sad. Svakim danom se pokazivaje loše poslidice što se država nije izjasnila o nama Bunjevcima, jel sve nacionalne zajednice, osim rusinske i naše, koji nemamo svoje matične zemlje, uživaje velike blagodeti i imaje jaku zaleđinu. Mi tu nismo ravnopravni. Niz je primera o tom. Poslidnji je osnivanje zavoda za kulturu, koji je zaobišo našu zajednicu. Mi smo sad, po tom pitanju, vraćeni u proceduru, onu koju smo već prošli 2007. i 2008. godine. Tu se pokazalo da nije bilo političke volje – izno je u razgovoru za naše novine Nikola Babić.

B. E.

BUNJEVAČKI NACIONALNI SAVIT

POZIVA

Na svečano obilužavanje nacionalnog praznika bunjevačke nacionalne manjine

„Dan Velikog prela"

Svečanost počinje akademijom u ponediljak 2. februara 2009. godine u 18 sati u svečanoj sali Gradske kuće – Većnica u Subotici.

Dan Velikog prela, jedan je od naša četri zvanična nacionalna praznika koje nam je država Srbija priznala.

Veliko prelo je najstarija i najznačajnija naša bunjevačka javna priredba. Prvi put je održana na današnji dan 2. februara prija 130 godina, tačnije 1879. godine, na veliki kršćanski svetac Marin, tj. Svićnicu.

Prelo se ustalilo ko tradicionalna priredba svake godine izvorno je bunjevačka, a to je i danas. Prelo je oduvik značilo ko važan lip narodni običaj od opšteg značaja i povod za okupljanje naroda.

To je skup Bunjevaca kojim je ova priredba duhovno osnaženje, podsticaj od kojeg se živilo i uvik je ulivo ponos s iskrenim osićanjima rodoljublja u očuvanju bunjevačkog identiteta.

NASTAVA BUNJEVAČKOG GOVORA U OŠ „MATKO VUKOVIĆ”

Svi su dobili petice

Na ovom polugodištu sam svima dala petice, jel sam zadovoljna s njima. Petice su dobili i oni koji iz ostali predmeta nisu ni blizo odličnog uspiha, a dobili su ji na interesovanje, aktivnost i na ono što su pokazali na časovima

Terezija Samardžić je već 33 godine učiteljica u Osnovnoj škuli „Matko Vuković”. Od ove škulske godine ona pridaje i dici koja uče izborni predmet Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture.

– Imam grupu od 15 učenika, svi iđu u čevrti razed, iz mog i iz razreda dvi koleginice. Imam još četvero učenika iz petog razreda koji bi želili da nam se priključe, al rasporedom je nemoguće uskladiti. I za ove smo jedva uspili. Moram kazat da dica na časove dolaze s velikim interesovanjom, a kad završimo čas pitaje, oćel bit i slideće nedilje. Čak dolaze sa svojim idejama, jel su prošle škulske godine učili ovaj predmet, uglavnom kroz igru, al dolaze i sa znanjom od kuće. Rado ode pripovidaje o svojim doživljajima kad su bili na salašu jel kod majke. Ja njim dozvolim, naravno.

Ova učiteljica kaže da njezini učenici već dobro znadu bunjevački, a nikoliko nji jako dobro divane. Kad njim je spominila takmičenje u pisanju pismica koje organizuje Bunjevačka matica, oni su pridložili da oma probaje. Ideje su se same od sebe počele nizat.

– Baš sam oduševljena koliko su zainteresovani – kaže Terezija Samardžić. **– Kad razgovaram sa njevim roditeljima, jel u grupi je osam učenika iz mojeg odeljenja, oni takođe kažu da su dica jako zainteresovana i da sa oduševljenjom iđu na časove. S voljom dolaze, učestvuju u radu, daju ideje, a moje je da ji usmiravam. Pošto čitanku još nemamo koristim tekstove iz „Tandrčka” i knjiga koje smo dobili. Zanimljiv je i njev pridlog: pa neka je to na srpskom, mi ćemo privest na bunjevački. Da vidite kako uspišno to rade, naravno nuz moju malu pomoć. Tako po pet šest ričenica napišu. Pitaje, možmo i kod kuće privodit. Naravno da možte, a slideći čas to onda prikontrolišemo. Jako sam zadovoljna, i malo mi je krivo što su četvrti razred, pa će slideće godine bit peti i neću njim pridavat. Al, ta njeva volja me drži, posebno što sa zadovoljstvom dolaze.**

Pridavat predmet Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture podrazumiva prithodnu obuku, odnosno seminare, iako je učitelj, odnosno nastavnik bunjevačke nacionalnosti i zna bunjevački divanit. Tako se obučavala i Terezija Samardžić.

– Nisam morala obnavljat bunjevački jel ga nisam nikad pristala divanit. Ja se sama sebi divim, jel ako sa majkom pripovidam onda divanim, a kad uđem u svoje srpsko odeljnje u škuli, ne mož mi se desit da ću s njima divant, onda pričamo. A sad kad sam sa odeljenjom na bunjevačkom, onda opet divanim. To za mene nikad nije problem. Od malena sam znala kako ću pozdravit majku na ulici, a kako drugaricu. No, za ove časove se moram pripravljat. Ocine su brojčane, al one za sad ne ulaze u prosik. Na ovom polugodištu sam svim učenicima dala odličan uspih, jel sam zadovoljna s njima, čak i s onima koji iz ostali predmeta nisu ni blizo odlični ocina. Kod mene su dobili petice zbog njevog interesovanja, aktivnosti i onog što su pokazli na časovima.

Terezija Samardžić ima veliko iskustvo u nastavi na srpskom jeziku, a sad je zadovoljna što je prihvatila i nastavu bunjevačkog govora, jel, kako kaže, pravo je zadovoljstvo radit s dicom koja rade s voljom i di je njev napridak vidljiv.

Triba kazat da je Terezija bila i đak ove škule i da se zaposlila ko učiteljica kad je njezina očla u penziju. Kaže, srićna je što radi u kraju di je odrasla i išla u škulu.

– Kod mene na časove bunjevačkog dolaze dica iz sve tri zgrade naše škule. Pošto u zgradi u Malom Bajmoku nije bilo dosta dice da se napravi grupa, njeva četri učenika sad dolaze kod mene na čas u malu zgradu u Boškovićevoj ulici. Dolaze pišice, pa tolerišem ako malo zakasne, jel njim triba vrimena da posli poslidnjeg časa stignu ovamo – kazala je učiteljica Terezija Samardžić.

Uvođenje bunjevačkog govora u škule probudio je, ko što vidite, kod svi đaka veliku volju za sticanjom znanja a kod učitelja polet kaki se mož nać na početku karijere.

B. E.

DIVAN S MR BRANKOM FRANCIŠKOVIĆOM, POMOĆNIKOM PRIDSIDNIKA SKUPŠTINE GRADA SUBOTICE

U rišavanju problema je naša budućnost

Mr Branko Franciković pridsidnik je Bunjevačke stranke Vojvodine, koja ima jednog pridstavnika u lokalnom parlamentu. Odnedavno gospodin Franciković obavlja i dužnost pomoćnika pridsidnika skupštine grada Subotice

Postavljeni ste na funkciju pomoćnika skupštine grada. Kako je do tog došlo?

– Moram izrazit zafalnost lokalnoj vlasti što je bunjevački narod dobio svojeg pridstavnika u lokalnom parlamentu koji obavlja funkciju pomoćnika pridsidnika skupštine grada. Zafalnost zato jel ovo misto nam nije sledovalo na osnovu broja pridstavnika. Ovim gestom lokalna vlast je pokazla izraz demokratizacije društva u našoj varoši. Na ovaj način, mada još uvik ne sasvim realno, četri najbrojnija naroda koji žive u Subotici imadu svojeg pridstavnika u lokalnom parlamentu a to su: Srbi, Mađari, Hrvati i Bunjevci.

Koje su Vaše obaveze na ovoj funkciji?

– Prvo da kažem da pomoćnika skupštine grada ima dva. Obaveze su pripravljanje, sazivanje skupštine u lokalnom parlamentu, praćenje njezinog odvijanja, rad s građanima, organizacijama i institucijama.

Kako s ove funkcije možete pomoć bunjevačkom korpusu?

– Ne mislim da su ovi zadaci laki, ni da će Branko Franciković moć sve probleme koji su se kupili više od 50 godina rišit. Al ipak sad su mogućnosti rišavanja ti problema veći s obzirom na to da imamo svojeg pridstavnika u lokalnoj vlasti. Lakše ćemo dolazit do uticajni ljudi koji nam mogu rišit mnoge probleme iz oblasti obrazovanja, kulture, privrede.

– Ovo za naše Bunjevce znači da će imat izvor informacija, do koji smo loše jel nikako dolazili ranije. Sve te informacije vezane su za poboljašnje rada bunjevački insititucija. Mogućnost da se u pravo vrime i na pravom mistu plasiraje zahtivi cilokupne bunjevačke zajednice. I u toj našoj zajednici ne triba gledat rivalstvo med nama, već radit u interesu svojeg naroda, brez obzira na političko opridiljenje unutar bunjevačkog korpusa.

– Ova funkcija podrazumiva i mogućnost lobiranja za interese našeg naroda. Sve to dovodi do tog da mi izvršimo jedno vraćanje Bunjevaca na ono misto u varoši koje su kadgod imali a koje njim i danas pripada.

Rišavanje koji pitanja će imat prioritet?

– Ima tu pitanja koja triba rišit, a triba počet od lokalnog zakona o pravima nacionalni manjina koje imadu priznat jezik al i to će se morat rišit. Ove godine Bunjevci nisu dobili ni jednog stipendistu kojeg bi finansirala varoš, iako je Bunjevački nacionalni savit dao pridloge.

– Virujem da ću moć s ovog mista uticat da iduće godine i naši studenti dobiju ono što njim pripada ko što su dobili svi ostali narodi u ovoj varoši. Za rišavanje ovog problema triba minjat poslovnik. Čeka me i postavljanje pitanja o postojanju prostora za bunjevačke institucije, jel one mahom rade u vrlo rđavim uslovima. Vrimenom, nadam se, da ćemo i mi steć misto di ćemo se moć sastajat i obavljat sve društvene aktivnosti.

Imal konkretni pomaka oko rišavanja niki problema, otvoreni pitanja?

– Konkretno: putom zalaganja došli smo do dogovora oko zajedničkog održavanja dužijance, ko našeg nacionalnog običaja, na nivou varoši. Postignut je dogovor da i mi Bunjevci učestvujemo u ovoj manifestaciji.

Kako vidite budućnost Bunjevaca?

– To je prija svega saradnja sa drugim političkim opcijama, a ne zatvaranje samo u svoje okvire. Al i otvaranje i prema drugim nacionalnim manjinama i narodima, što do sad nije bilo baš zastupljeno. U političkom pogledu stav Bunjevčke stranke Vojvodine je da Bunjevci moraje bit demokratski usmireni i ko taki mogu pristavljat koherentni faktor ove varoši. Nije dobro da se zatvaramo i gledamo samo sebe, jel opšti razvoj varoši, pokrajine i države u kojoj živimo znači i naš razvoj. Mi smo uvik bili otvoren narod, zašto to ne bi bili i sad?

Budućnost Bunjevačke stranke Vojvodine?

– Nije smisao da samo ja pridstavljam Bunjevce, već i drugi naši ljudi koji imadu potencijala iz razni oblasti da se nađu u lokalnim institucijama i javnim preduzećima.

– Bunjevačka stranka Vojvodine će se borit da naši ljudi na važnim funkcijama budne što više. Jel trenutno stanje je zdravo rđavo. Ni u jednoj ustanovi kulture, zdravstva, javnom preduzeću nema ni jednog direktora jel njegovog pomoćnika a da je Bunjevac. Političkim procesom izbačeni smo iz svi struktura varoši i to triba ubuduće prominit.

S. K. O.

Pomak

Imal konkretni pomaka oko rišavanja niki problema, otvoreni pitanja?

– Konkretno: putom zalaganja došli smo do dogovora oko zajedničkog održavanja dužijance, ko našeg nacionalnog običaja, na nivou varoši. Postignut je dogovor da i mi Bunjevci učestvujemo u ovoj manifestaciji.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Januar – misec prela, veselja i disnotora

Kad prođe Bogoljavljenje, to je bilo vrime kad su se mogla pravit veselja, svatovi, igranke i druga slavlja. Januar je misec najveće zime. Na njivi se nije ništa radilo a to je bilo vrime najbolje za disnotore. Svaki dan se moglo čut jel vidit da je digod na salašu el u selu disnotor. To je bio događaj koji se zdravo čeko.

Ako su čeljad imali udate ćeri onda su one i zetovi s dicom dolazili još uveče. Ako su živili daleko dolazili su na koli el soncama, dobro zagrnjeni opaklijama, a dočekala ji vruća soba i dobro ugrijana paorska peć. Muškarci su se obično nuz čašicu vina kartali, žene su kojišta pripravljale za sutradan, a dica su se sigrala. Ujtru se ustajalo još za mraka, a domaćica je prva ustala jel je pekla kruv. Muškarci su jedni doneli naviljak slame, drugi propalili vatru u katlanki di se grijala voda. Pošto su u praskozorje zaklali ranjenike, opalili, raspravili ji od friške žigerice i komadića mesa reduša je napravila ručak za vida. Ložila se lipa, suva slama a vatra je malo ugrijala i čeljad dok rade. Kad su svinje opalili, onda su i opaljužali i raspravili. Prvo se povade šunke, pa slanina, pa se mećalo na velike astale da se meso ladi. Domaćica oma nasiče luka, mesa i žigerice pa nastavi jednu veliku kastronu paprikaša za užnu na ziđanom šporelju. Sad se svi late posla. Muškarci siku meso, žene su tanka i debela criva čistile tako što su ji ispirale u vodi i strugale masnoću rubom kašike. Criva su se prala dogod ne budnu čista.

Kad se paprikaš skuva, domaćica prvo izvadi u dvi el tri zdilice, to je bio običaj da se odnese najbliži komšijama da koštaje paprikaš. To su odnele ćeri jel snaje. Sad su svi ostavili poso pa sili užnat paprikaš s kiselom paprikom i kruvom. Posli užne svi nastave radit tamo di su stali. Jedni tope mast, drugi nadivaje divenice i krvavice. Nasolili su šunke i slaninu u prisolju, divenice i krvavice povišali u odžak. Vruće žmare su širile miris da nisi mogo ostat da ni jednu ne uzmeš. Kad se sve poradilo bila je gotova i večera. Pridveče bi domaćica zamutila fanke i pekla ji da budu zgotovljeni za kraj. Svinjska cakom-pak čorba, pečeno meso, divenica i krvavica s kiseli krastavcima i kakim duncom.

Ako je bilo cura el momaka onda je posli večere dolazilo društvo. Ako se utrevi i kaki svirac znali su i zaigrat. Ove mlade su nudili samo s fankima, jel njima nije bilo do ila već do veselja.

Na kraj dana i posli vako velikog posla tribalo je malo odanit dušom. Zato su se muškarci kartali, žene sidile nuz peć i vodile svoj divan, a dica su se svudan stvorila. Svi su uživali i bili veseli. Disnotor se pravio najčešće jedared godišnje, ima di i dvared, al pamtio se do druge zime. Ovo je jedan od disnotora iz mog ditinjstva al disnotorski paprikaš ostaje u sićanju za cio život.

Sad je sve drugačije. Svinje kolju kad ko stigne, i liti i zimi, pa pomeću u zamrzivač. Više to ni ne mriši ko kadgod. Tušta nji paprikaš ni ne kuvaje jel ga kažu ni ne vole. Svaki dan idu pečeno meso dok traja u zamrzivaču.

Kako se sve priokrenilo. Poso ni sad nije porađen. Gledim kako i sad po ovakoj zimi kombajima rade na njivi, beru kuruze i mrznu se. A kadgod nije bilo tako. Zima je za to da se odmori zemlja, josag i čeljad. **Ana Vojnić Kortmiš**

Udruženje građana „Bunjevačko kolo" Sombor

Vas poziva na

Veliko bunjevačko prelo 2009. godine

Prelo će se održat u velikoj sali Madžarske građanske kasine 31. januara s početkom u 20 sati.

Cina ulaznice je 1.200 dinara s večerom.

Ulaznice se mogu kupit u kancelariji Bunjevačkog nacionalnog savita u Somboru, Staparski put br. 10.

Za sva dodatna obavištenja: 025/449-175.

TRADICIJA NARODA, ČUVENI FAMILIJA, KROZ NAUKU O GRBOVIMA (X)

Heraldika plemena bunjevačkog

Pošto sam zaokružio cio poznati opus Dujšina, izdat 1940-41. godine u publikaciji VOJVODINA I i II, prilazimo na prikaz, što je potpunije moguće grbovnika Zibmahera (Siebmacher), odnosno koautora za područje ondašnje Madžarske. Pojavljivanje isti prizimena kod Dujšina i Zibmahera je potpuno opravdano. Dujšin ne daje OPISE grbova, samo često neispravne, el nepotpune isti. Zibmaher je štogod tačniji u crtežima, potkripljen opisima (blazonima grbova) iz Darovnica, mada ima drugi nedostatak: transkripciju imena, odnosno prizimena dobitnika grbova.

Prvo, u Madžarskoj je u to vrime bio uvrižen običaj „pomađarivanja" svi strani imena. Tako je Žil Vern (Jules Verne) bio sve do 1946. godine „VERNE GYLA", što znatno otežava identifikaciju, pogotovo kad se sve to privede. Odnosno, napiše nemačkim jezikom, u pet-šest varijanti u zagradi, što je bio čest običaj kod Zibmahera...

Tako da se pogriške, ko i propusti, na šta je već upozorio nosilac grba, čitalac Bunjevački novina, lako mogu dogotit, što i kod autora ovi redova izaziva određenu bojazan iznošenja netačnosti...

PORODICA IVANOŠIĆ

Grb dodiljen Josipu Ivanošiću 1790. (Kralj Leopold II).

OPIS GRBA: Štit podiljen na četvero, plavo zaleno. U 1. i 4. polju iznad valovite grede (voda) zlatna šestokraka zvizda. U 2. i 3. polju vuk u prirodnim bojama...

ČELENKA: Vuk koji se izdiže iznad štita...

LACINIJE: Desno plavo-srebrne, livo zlatno - crveno i srebrno.

PORODICA IVŠIĆ

Grb dodiljen 1846. godine Moricu i Antunu for Ivšiću.

OPIS GRBA: Štit podiljen na četvero, srebrno i plavo. Na zelenom podnožju štita u 1. i 4. polju, u crveno obučen čovik, visoki zlatnih čizama. U uzdignutoj desnoj ruki sablja krivošija sa zlatnim odbojnikom. Liva mu je ruka takođe uzdignuta i drži crveno -bilo-zelenu zastavu koja lepršа u livo (heraldički); u 2. i 3. polju, tvrđava sa grudobranima (nazubljene) izmed dvi crvenim cripom pokrivene ugaone kule, tvrđava lučni kapija, sa svake strane s puškarnicama. Najviši grudobran ima koplje s turskom glavom, tanki brkova, odsičenom od trupa, nabodenom na vrv koplja.

ČELENKA: Iz štita izrasta leopard (drugi izraz i za lava!), u desnoj šapi drži koplje ko i ono ispod, a u livoj priko ramena zastavu ko 1. i 4.

LACINIJE: desno crveno; srebrne, livo plavo-srebrne.

PORODICA JALIĆ

Grb dodiljen 1795. godine Hristofu Jaliću.

OPIS GRBA: Štit podiljen u zlatne i plave četvrtine; na 1. i 4. na zelenom polju lav u 2. i 3. u livo okrenut mlad misec.

ČELENKA: Nad štitom se uzdiže u crveno odiven čovik, sa zlatnim opasačom i krznenim kalpakom s crvenom kićankom,

U uzdignutoj desnoj ruki drži zlatan buzdovan (šestoper po heraldičkom običaju) dok mu je liva ruka oslonjena na kuk.

LACINIJE: desno crveno-zlatne, livo plavo srebrne

PORODICA JANKOVIĆ

Grb dodiljen Mihajlu Jankoviću 1794.

OPIS GRBA: Podiljen u crvene i plave četvrtine. U 1. i 4. tri bile grede (široke trake) okrenute u livo: ;u 2. i 3. zlatni lav koji drži zlatnu šestokraku zvizdu u pridnjim šapama.

ČELENKA: Izmed desnog, crvenog i srebrnog roga (polovina u boji) i livog, plavog i zlatnog uzdiže se isti zlatan lav.

LACINIJE: Desno crveno-srebrna, livo plava-zlatna.

PORODICA JANKOVIĆ II

Grb dodiljen 1791. Teodoru i bratu mu, Jovanu Jankoviću.

Štit je podiljen, desno, na plavo, livo na srebrno polje. U podnožje štita zeleno trobrdo. U gornjem uglu svakog polja je po jedna zlatna, šestougaona zvizda, sa zlatnom i plavom bojom.

Isukanu sablju krivošiju s zlatnim odbojnikom drži u desnoj šapi, a u livoj snop od tri opremljene strele, u raznim bojama.

ČELENKA: Izmed dva orlova krila (dvi polovine), plavog i srebrnog, izranja isti lav sa štita.

PORODICA JANOVIĆ

Grb je dodiljen Jovanu Janoviću od kralja Karla III, ko i porodicama Đorđa i Andrije Janovića, 9. oktobra 1792. godine.

ŠTIT je zelenog tla (gori), u čijem je livom, gornjem uglu golubica s prstenom u kljunu.

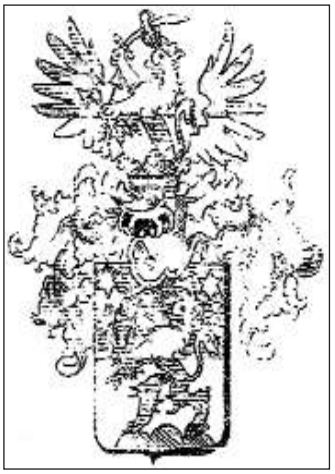
Grb familije Ivanošić

Grb familije Ivšić

Grb familije Jalić

Grb familije Janković (I)

ČELENKA: Sunce.

LACANIJE: Nisu opisane.

PORODICA JELENČIĆ

Grb je 1756. dodilila kraljica Marija Terezija Antonu Jelenčiću.

Štit grba je podiljen „šahovskim" poljom srebrne i plave boje u kosoj gredi koja dili srebrno i crveno. Gori, na livoj ivici je u crveno obučena, savijena ruka, drži bilo (u prirodnoj boji) pribor za pisanje, doli na 1. i 2. četri oborene, zlatne (Pecten Jacobeus) „Hodočasničke" školjke (liče na Šelove školjke).

A hodočasnici ji nose na šeširima.

ČELENKA: Krilo, prosičeno istom šarom ko greda u štitu.

LACINIJE: Desno, plavo-srebrne, livo, crveno –zlatne.

PORODICA JOSIPOVIĆ

Grb je 1766. godine dodilila kraljica Marija Terezija Matiji i Đorđu Josipoviću (po drugim izvorima, navodi Zibmaher 1760.)

OPIS GRBA: Štit podiljen vertikalno na crveno i zlatno. U svakom polju leti zapaljena granata, iznad zlatnom krunom okrunjenog trobrda, na koje se oslanja lakat savijene ruke. Oklopljena ruka drži tri cvita zlatne lale.

ČELENKA: Izmed desno, zlatnog, a livo, crvenog roga oba, na polak obojena plavo i srebrno, na otvorima (ko odsičeno) gorem, desno zabijena crvena, livo, bila zastavica, nalazi se ruka koja drži sablju krivošiju s zlatnim odbojnikom.

LACINIJE: desno, crveno-zlatna, livo, plavo-zlatna.

PORODICA JURKOVIĆ

Grb je 1802. godine Jovanu Jurkoviću dodilio Kralj Franja I.

Opis grba: Na plavom polju štita, zeleno tlo, nad kojim sija podnevno, zlatno sunce, a bili jednorog se propinje.

ČELENKA: Iz štita izranja isti jednorog.

LACINIJE: desno, plavo-srebrne, livo, plavo-zlatne.

PORODICA KASAP

U IMENOSLOVU se spominje pod Kasapović, s više transkripcija, od koji je druga KASAP, tako da je opravdano unet i pridstavu i opis grba.

Grb je dodilio Ferdinand III, Mihajlu Kasapu, ženi Jeleni kada i braći Štefanu i Jakovu.

OPIS GRBA: U plavom polju štita, na zelenom tlu, zlatan grifon (mitska tica). U desnici sablja krivošija, s zlatnim odbojnikom Grifon okrenut udesno (ispravno).

ČELENKA: Isti grifon izranja iz krune na gornjoj ivici štita.

LACINIJE: Desno, plavo-zlatne, livo crvenbo srbrne.

PORODICA KISS (Kiš?)

Grb je 1760. godine poveljom o plemstvu, dodilila kraljica Marija Terezija Franji Kišu.

OPIS GRBA: Iznad zelenog tla, crveno obojenog štita, iz dogovoreno stilizovanog oblaka u dnu, uzleće krilati, bili pegaz...

ČELENKA: tri velika, zlatnobila nojova pera.

LACINIJE: Desno, crveno-zlatne, livo, crveno-srebrne.

PORODICA KISS II (Kiš?)

Nema podataka o dodili grba.

OPIS GRBA: Štit je valovitom „gredom" podiljen na crveno i plavo polje; u livom gornjem polju je koso postavljena sablja krivošija s zlatnim odbojnikom. U desnom, donjem polju tri zlatna lista trolisne diteline.

ČELENKA: Zatvorena (iz profila), naprid crvena, natrag plava, podiljena srebrnom, kosom gredom.

LACINIJE: Desno plavo-zlatne, livo, crveno-srebrne.

PORODICA KISS III (Kiš?)

Nema podataka o dodili grba.

OPIS GRBA: Štit plave boje s zelenim tlom, na kojem se propinje bili pegaz. Jahač u crvenoj odići, na glavi kalpak s peruškom i visokim, zlatnim jahaćim čizmama. Na opasaču visi kanija sablje, koju, isukanu drži u desnoj ruki. Sablja je kriva, s zlatnim odbojnikom.

Odsičenu od trupa tursku glavu, tanki brkova, sablja probija kroz vrat, a na samom vrv sičiva nalazi se zlatna šestokraka zvizda.

Livom rukom jahač drži uzde, a iznad jahača, ko da ga prati je u desnom gornjem uglu još jedna šestokraka, izlazna zvizda..

ČELENKA: Izmed dva roga (desni, plavo-zlatan, livi crveno-srebrn) su tri boje (prirodna boja) cvita ljiljana, na jednom zelenom struku i zelenim listovima.

Primedba: Porodice Kiš su zastupljene u Imenoslovu Bunjevaca u tri veća mista, znači brojne i sasvim moguće da tri (ili više?) porodica imadu plemstvo. M. J. Stojnić.

PORODICA KNEZI

Grb je dodiljen 1847. godine Antunu fon Knezi.

OPIS GRBA: Štit podiljen na plavo i crveno; naprid oklopnik s kacigom, na konju, kopljom ubija zmaja. Iza njega okrunjeni zlatni lav, s zlatnim cepterom u desnoj šapi.

ČELENKA: Isti lav izrasta iz krune na gornjoj ivici štita.

LACINIJE: Desno, plavo-srebrne, livo, crveno-srebrne.

PORODICA KULUNDŽIĆ (Kujundžić?)

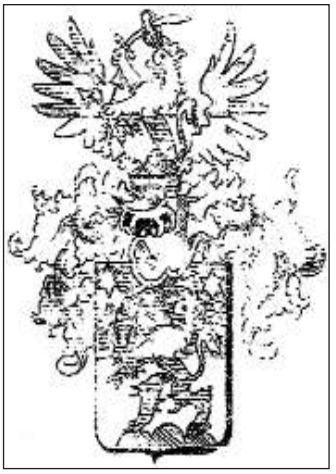
Grb je dodiljen N. Kulundžiću, obernatoru (nadbilužnik) u Baji.

OPIS GRBA: U plavom i crvenom bojom podiljenom štitu, na desnoj strani, ulivo okrenut mlad misec, u desnom uglu dvi zlatne sjajne zvizde prate zlatnog lava koji u uzdignutoj desnoj šapi drži sablju krivošilju, s zlatnim odbojnikom. U donjoj polovini, na crvenoj podlogi, okrunjena bila šiljata stena.

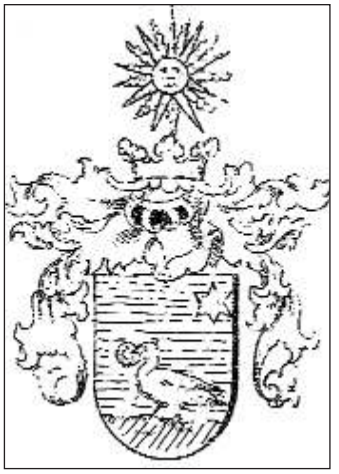
ČELENKA: Iz krune se izdižu tri nojova pera – crveno, bilo, plavo.

LACINIJE: Desno, crveno-srebrne, livo, plavo-zlatne.

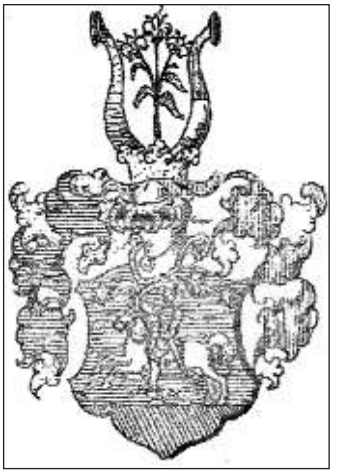
Autor:
Mirko Stojnić

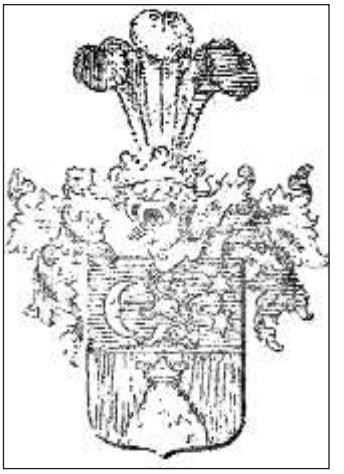
Grb familije Janković (II)

Grb familije Janović

Grb familije Kiš

Grb familije Kulundžić

IZ ŽIVOTA BUNJEVACA

Kako će bit vrime u godini

Kad su naši stari prija tušta godina došli u ove krajove snalazili su se kako su znali. Određivali su vrime po znakovima Sunca, Miseca, zvizda na nebu. To se prinosilo od kolina na kolino, od stariji na mlađe i to je tako trajalo godinama dok nije bilo radija da su mogli čut nagađanje kako će bit vrime. Trevi se da i oni pogriše, u što smo se i sami uvirili. Pratili su misec noćom i gledali kaki krug svitla ima okolo, pa su i potom jesapili kako nas vrime čeka. Ako je pridveče na zaodu nebo crveno, sutra će dan bit vitrovit. Kad sunce izađe u vedro pa ga friško sakrije oblak taj dan će padat kiša. Ako se zvona i vozovi daleko čuju doće do promine vrimena. Kad je liti zdravo vrućina i peče sunce, a na nebu se pokažu bili oblačići ko razčešljana vuna, onda se mogla čekat plava kiša koja friško priđe. Zna se kasti dolnjak viter a za večeru kiša. Ako mravi izađu iz zemlje i ostanu u velikom čoporu, ako su vrebci kupaje u pravu, ako su muve zdravo opasne i napadaje josag, to su bili znakovi da će padat kiša. Ako ne velika, al mora past makar koja kap. Ako divlje guske u čoporu lete na dolnjak biće ladno vrime, a ako lete na gornjak vrime će omekšat. Ako zvizde zdravo trepere, a ako misec ima velik krug biće zdravo zima. Ako dim iz odžaka iđe usprsto, biće vedro i ladno vrime, a ako dim pada doli vrime će odvugnit. Ako je suša onda se čekala mina miseca, jel se onda obično i vrime promine. Ako se iz daleka čuje podmukla i dugačka grmljavina onda se mogo očekivat led koji nanese veliku štetu usivima, voću i vinogradu. Kad u crkvi odzvoni pozdravljenje, čeljad su se na to obavezno molila posli tog led nikad nije pado. Sad zna naić i noćom al zdravo, zdravo ritko.

Ako na Velik petak pada kiša kazalo se biće crvljivo voće, a to je bilo kadgod kad se voće nije ni s čim polivalo. Ako kiša često razvija kopače, biće tušta žita, a ako razvijava risare biće tušta kuruza. Kako je na 40 mučenika, tako će bit vrime 40 dana. Pankracije 11, Sarvacije 12. i Bonifacije 13. maja (zovu ji još i smrznuti sveci) to su ladni dani, al ako prođu brez mraza to je Božiji blagoslov. Đurđevska, Spasovska i Dovska kiša, vride zlata, al ni u kiši blaga ni u suši glada, kazali su naši stari. Ako je maj ladan neće bit svit gladan. Ako su rode u proliće uvaljanog perja, kazali su biće rodna godina.

Bilo je, a i danas u narodu ostalo, tušta izreka o tom kako će vrime posli čega el uslid čega bit:

Što se list dulje drži, to se zima dalje pruži.

Sveta Kata snig za vrata.

Crn Božić bili Uskrs.

Bolje je vidit kurjaka zavijajuć nek na Marin sunce sijajuć.

Blagovist pripovist.

Kaka je to Blagovica ako triba rukavica.

Sveti Matija led razbija, a ako nema on ga sprema.

U davno vrime nije svaki salaš el kuća imo ni sate, al su zdravo dobro znali odredit koje je vrime. Ako se ujtru moralo uranit onda se ustajalo kad zapivaje prvi pivci, a malo posli drugi. Pivci nisu nikad zatajili da prispavaje zoru. Kad sunce izađe onda se po suncu određivalo koliko je sati. Tako su se uveštili da nisu nikad omanili u procini koliko je sati. Znali su kad sunce izlazi, kad je podne i kad zalazi sunce i kad izlazi Svinjarska zvizda. To su pratili oni najstariji i prinosili mlađima. Virovalo se ako se u tri subate u godini ne vidi sunce nimalo, da će bit dobra godina. Ako se dere svoljiga, ako krtina rije ispod strije, ako ker zavija pod pendžerom, kazalo se biće kaka šteta el nesrića.

Pratili su vrime od svete Luce do Božića a virovalo se da će tako bit vrime kroz 12 miseci. Gledalo se kaka je noć, jutro, dan i veče, a otprilike i bidne tako. Evo kako smo vrime imali od svete Luce do Božića. Bilužili smo vrime za vas i jevo šta nam Lucin kalendar poručiva:

13. Zadana oblačno, pridveče padala kiša.

– Januar

14. Šorovito sunčano i vitrovito.

– Februar

15. Vedro i sunčano cio dan.

– Mart

16. Sunčano, duvo jak viter cio dan.

– April

17. Vedro, vitrovito, uveče padala kiša.

– Maj

18. Oblačno, vlažno i tmurno cio dan.

– Jun

19. Kiša padala cio dan i noć.

– Jul

20. Razvedravanje, ladno, šarovito.

– Avgust

21. Vedro, ladno cio dan, uveče padala kiša.

– Septembar

22. Mraz, sunce, noćom kiša.

– Oktobar

23. Sunčano cio dan, duvo jak ladan viter.

– Novembar

24. Oblačno, vlažno, pridveče pado snig.

– Decembar

Godina je isprid nas. Pratite vrime pa ćete vidit esmol bili u pravu. Ako jesmo, onda nemojte zaboravit na Svetu Lucu i vi opravit vaš kalendar.

Ana Vojnić Kortmiš

IAKO SU SKORO IZUMRLI, STARI ZANATI JOŠ POSTOJE

Kako nastaju krpare

U sobama i kujnama imamo tepihe, al bilo je a i sad je lipo, kad se prostru krpare. Milina je gazit po njima, lako se peru a ni prašine nije toliko bilo

Matilka Lenđel ima 73 godine. Rođena je u Novom Kneževcu. Za sebe kaže da je domaćica, al je uvik štogod radila da bi doprinela dinar u kuću. **Puno tog sam u životu radila, al uvik sam se vraćala tkanju. Sićam se, radila sam zimi u „Alevi" na cipanju paprike, liti u svilari, u cvićari pravila vince, a u maloj cigljani u Kanjiži oblikovala cripove za kaljeve peći. Sve je to bilo prolazno, razboju sam se uvik vraćala.**

Tkanje i predenje iz inata ...

Imala sam samo 10 godina, pripovida Matilka, **kad sam prela kudelju na preslici. To je bila kadgod „osnova" za tkanje krpara. Tkanjom sam se počela bavit iz inata s 15 godina. Bila sam zdravo tvrdoglava, a posli sam i zarađivala od tkanja. Jel se školovala nisam, svega 4 godine i drugog zanata nemam.**

... i za kruv svagdašnji

Sićam se da je moja mama radila čvorovanjom persijske tepihe. Kad su 1941. godine očli Jevreji niko više nije kupovo skupe tepihe i mama je onda prišla na tkanje krpare. Kadgod su se tkali i štofovi za kaputе, za odila, tako da je ipak mogla od ovog posla štogod zaradit.

I mene je tkanje izdržavalo za vrime one velike inflacije, nisam morala ić švercovat ko drugi. Moj čovik Joška je prinosio alkohol u Madžarsku, s mojim krparama je pokrivo boce i nuz put prodavo i krpare. Dok smo živili u Trešnjevcu sva okolna sela imala su po sobama prostrte moje krpare. Nije to malo, ima tamo dosta mista npr. Totovo selo, Nadrljan, Orom. Moje tkane krpare nalaze se i u Švedskoj, Nemačkoj, Italiji, Austriji. Najduža poručena krpara bila je dugačka 7 meteri, a cina jednog metera je 300 dinara. Sićam se kad sam u Subotici, di živimo od 1970. godine, bila jedina u tom poslu. Išla sam ja i brat kuruze i jabuke, spremala po kućama i ponovo se vraćala tkanju.

Počelo se tkat od iznošenog ruva

Sagovornica se sića od čega se tkalo davno u njezinom ditinjstvu. **Tkalo se od iznošenog ruva, krevetski čaršapa, od aljina. Siklo se na trake oko 1,5 cm širine, mećalo u klupče i onda tkalo. Danas je modernije vrime pa se tka od sintetike i najlon čorapa. Kadgod je osnova bila od kudelje a sad nabavljam filanit iz fabrike tepiha u Odžacima, al to je sintetika. Sirovinu za tkanje kupujem iz „Matexa" fabrike čorapa.** Pokazala mi je kako spretno sastavlja komade. „Uključila" je razboj, koji je polagacko kloparo al je započeta bila krpara oma počela rast. Krpara dužine od metera mož se otkat za po sata al priprema traja duže, digod oko jedan sat. Obično joj čovik pomogne kod pripreme. Razboj ima 70 godina i pravljen je u jednom selu Majdanu, na tromeđi Rumunije, Madžarske i Srbije i to od dudovog drveta. Mada je zdravo stari, crvotačina ga nije napala. Ponosna je sagovornica na svoj „učiteljski" poso. Puno nji je naučilo od nje tkat krpare.

Prve najlon čorape

Matilka se sića daleke 1951. godine kad je dala ondašnji 3.000 dinara za svoje prve najlon čorape. Bila je to onda skoro jedna plata. Kad bi na tim čorapama „otrčala" žica bile su žene koje su imale specijalne igle i skupljale su „pobigle" žice. Sad je, kaže, drukčije. Čim se vidi jamica oma se bacaje hulahopke. Eto vrimena se minjaje, a Matilka rado sidne na klupicu u razboju i tka. Nada se da će kogod tražit da kupi krpare. Čovik Joška popravlja televizore pa je i njoj doteko jedan pored razboja, ne mož ga gledat i radit al zato mož slušat.

Ovo je za naše čitaoce „Bunjevački novina" još jedna pripovitka o ljudima koji se ne dadu godinama i sad njim je puna duša kad mogu vidit svoji ruka dilo. **M. H.**

BUNJEVAČKA ZDILA: ZIMA JE PRAVO VRIME ZA FANKE

U malo mlakog mlika izmrvit dvi deke kvasa, dodat po kašike šećera i po kašike brašna pa ostavit na mlako misto da se digne.

Dok se kvas diže, prosijat jednu kilu brašna u zdilu. U sridini brašna triba napravit udubljenje i metnit u neg dvi kašike šećera, malo soli, dva žumanjceta i dvi kašike bilog vina. Svemu tom dodat dignuti kvas i mišat varnjačom. Mliko se polagano doliva kaliko triba, el ne upije svakoje brašno jednako, a tisto triba da je dosta mekano, mekše neg za pogaču. Tisto se muti dosta dugo, sve dok se ne počne jučit od zdile. Na kraju se pokrije bilom salvetom i ostavi da se krene. Kad se tisto krenilo, izruči se na siniju dobro posutu brašnom. Rukom se malo razvuče na debljinu oko dva centi i formom vadi pogačica. Fanki se ređaje na bili čaršap da se još malo krenu. Sve se radi na mlakom mistu. U labošku se metne oko jedne kile masti i zagrije na šporelju. U vrilu mast se spuštaje fanki. Triba ji prvo malo razvuć rukom i prstima napravit udubljenje u sridi. Kad porumene s jedne strane privrnu se i na drugu. Fanki moraje imat bilu plašu po sridi i okolo, onda su uspili.

Vinogradarske kućice

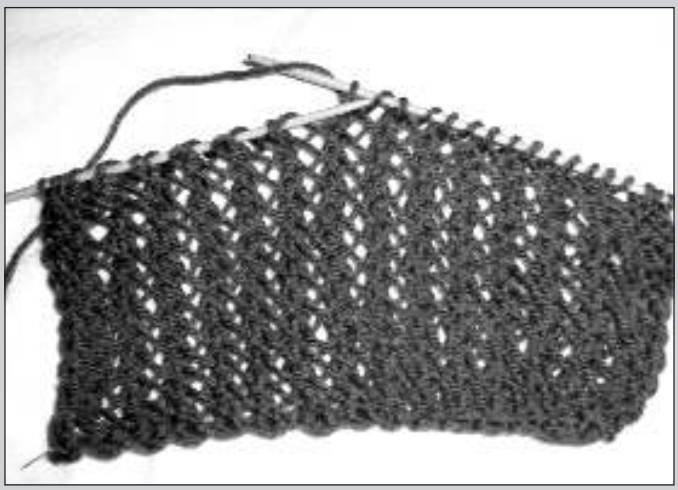
Obično pišem o onom što polako nestaje, ovog puta to su vinogradarske kućice (kolibe)

Subotička okolina ima pritežno piskovito zemljište. U Mesnoj zajednici „Makova sedmica" kadgod je bilo tušta vinograda i voćnjaka. Bili su to veći vinogradi veličine 10-15 motika (u motikama su se kadgod mirili vinogradi).

Kad su ljudi imali te velike vinograde tribalo se digod i sklonit od sunca i kiše. Stari su kazli: vinogradu triba kasti dobro jutro i laku noć. Što će kast - triba cio dan radit. Zato su se pravile vinogradarske kućice el kolibe od samo nikoliko kvadratni meteri. U nji je stao alat, kana za polivanje voća i grožđa, digod u ćoši i krevet sklepan od dasaka za odmor. Odlučim se da odem jednu slikat, kad ono poslagane ciglje i crip. Naravno, krenila sam dalje nać one što još postoje. Ostale su kućice na placovima, a pored su lipe velike kuće, za ove

Štrikajte šal

Sad je zima i rano je mrak. Ako se umorite od televizije, politike i veliki birga okogasa, uradite štogod. Priporuka: naštrikajte šal. Mustra je toliko jednostavna da ćete lako naučit. Šalovi, oni veliki, su zdravo u modi. Obradujte vaše u familiji. Mustra je zdravo laka a radi se vako.

Počet na dvi igle s neparnim brojom očica i onda se prva očica skine, zatim navijutak pa dvi očice zajedno, pa navijutak i to je cila mustra.

Triba pazit da slučajno ne pobigne očica jel onda nema pomoći. Triba sve oparat pa ispočetka.

Cigurno se pitate koliko triba vune. Sve zavisi od širine i dužine šala. Kupite oko 40 deka vune pa ako vam ostane možete zaminit. Bolje i to, nego da vam ne budne malo.

Krajovi od šala će se možda malo savit al to ne smeta.

Sad je sve moderno. Srićno štrikanje!

M. H.

„VEČE UTORKOM" 30. DECEMBRA POSVEĆENO USPIŠNOJ GODINI

Novi susriti, knjige, biblioteka

U programima „Večeri utorkom" pridstavljali smo kulturu i tradiciju našeg naroda, al i kulturu drugi nacionalni manjina koje žive s nama u ovom gradu. Tako ovaj program ima i multikulturalnu dimenziju. Izdato je četri zbirke poezije i jedan roman, a formirfana je i biblioteka

Decembra 30. Bunjevačka matica je u svojim prostorijama obilužila uspišno završenu 2008. godinu, i tom prilikom priredila koktel za goste koji su ispunili veliku salu. O dilatnostima Bunjevačke matice divanio je Ivan Sedlak, njezin pridsidnik, nakon čeg je bunjevačke pisme zapivala solistkinja Tamara Babić.

U izjavi Ivan Sedlak je za „Bunjevačke novine" ponovio da je 2008. godina bila uspišna za Bunjevačku maticu, a zatim navo i poslove koji su tom rezultatu doprineli.

– Među najznačajnije završene poslove cigurno spada to što smo u 2008. godini završili renoviranje zgrade Bunjevačke matice, i spolja i iznutra, čime su ne samo Bunjevci, neg i cili grad dobio jedan reprezentativan kulturni prostor. Zatim, imali smo kontinuitet u izdavačkoj dilatnosti, tako da je izdato ukupno 5 naslova, od čega 4 poezije i jedan roman. U izdavačkoj dilatnosti uspili smo da obezbidimo i kontinuitet izlaska „Riči" Bunjevačke matice, a nju mećem u izdavačku dilatnost jel je to časopis za nauku, kulturu i umitnost.

Ivan Sedlak je zatim ko značajan rezultat izno da je obezbiđen kontinuitet u aktivnostima poznatim pod nazivom „Večeri utorkom".

– Tu smo pridstavljali običaje, kulturu i tradiciju našeg naroda, s time što smo nastavili sa pridstavljanjem kulture i drugi nacionalni manjina koje žive s nama u ovom gradu. Tako ovaj program ima i tu multikulturalnu dimeziju. Isto tako, ko vrlo značajno triba istaknit da smo napravili izložbu našeg velikog slikara Save Stojkova. Tom izložbom je galerijski dio novouređeni prostorija Matice stavljen u funkciju. Sava Stojkov se vrlo rado odazvo i priredio samostalnu izložbu, a koliko je ta saradnja dobra pokaziva primer kada smo obilužavali 120 godina od smrti Ivana Antunovića, kad je Bunjevačkoj matici poklonio portret našeg biskupa i prosvititelja Ivana Antunovića. Tom prilikom se dogodio još jedan značajan događaj, da je velečasni Stjepan Beretić dao blagoslov našim prostorijama, i Bunjevačkoj matici, i svima koji dolaze u Maticu. To je bilo prvo prisustvo svešteni lica u Bunjevačkoj matici, čime smo dobili još jednu podršku našim aktivnostima u cilju očuvanja i afirmisanja bunjevačkog nacionalnog identiteta.

U nabrajanju značajni rezultata sagovornik je kazo da je Matica uspila postignit jedan nivo finansijske stabilnosti.

– Bunjevačka matica je ušla u gradski budžet, tako da se naša dilatnost iz tog fonda finansira, ko i dilatnosti kulturni institucija pripadnika drugi nacionalni zajednica. Tom prilikom smo dobili i financijska sridstva za zasnivanje radnog odnosa za jednog zaposlenog u Bunjevačkoj matici. Vridi istać i da su na nivou Srbije i Vojvodine matice ostvarile dobru saradnju sa Maticom srpskom i sa Maticom slovačkom u Srbiji, i to isto na onim krucijalnim pitanijima rišavanja statusa položaja matica u našoj državi. Isto tako, dobili smo podršku u našim nastojanjima u standardizaciji bunjevačkog jezika, ko jednog od vrlo bitni pitanja sadašnjosti i budućnosti našeg nacionalnog korpusa. Jel cila ova izdavačka dilatnost i sve ostale aktivnosti su u funkciji, kako očuvanja nacionalnog bića, tako i u funkciji standardizacije jezika, važno je da se pokaže da je bunjevački jezik živ, da se na njem i dalje stvara i da će se stvarat.

– Vrlo značajna stvar je i biblioteka. Uspili smo 2008. godine oformit bunjevačku biblioteku. Sakupljamo sve knjige, časopise i novine koje su izdavane i štampane na bunjevačkom jeziku, na

štokavskoj ikavici, i od autora koji su Bunjevci, a isto tako i dila drugi autora koji su pisali o Bunjevcima. Tako stvaramo jedan fond knjiga i materijla za buduća naučna istraživanja u vezi sa našim poriklom i našom istorijom.

Poslidnji segment koji je Ivan Sedlak izdvojio u 2008. godini bio je učvršćivanje međunarodne saradnje.

– U 2007. godini je održan prvi kongres sveslovenski matica, a 2008. smo bili na obilužavanju 145 godina od osnivanja Matice slovenske u Slovačkoj, u Martinu, i bićemo učesnici drugog kongresa koji će bit održan ove godine u Martinu, u Slovačkoj. To su sve činjenice koje govore o tom da nam je lanjska godina bila vrlo uspišna i aktivna. Nije prošla, maltene, nedilja dana da nismo imali kaku aktivnost il pripremali program za niku aktivnost. Vrlo je bitno što su svi ti naši programi imali podršku, i to od ljubitelja i poštivalaca bunjevačke kulture, kako među Bunjevcima, tako sve više i pripadnika drugi nacionalni manjina koji su dolazili pratit i uživat u programima – kazo je Ivan Sedlak, ocinjujuć prošlu, 2008. godinu.

B. E.

U SOMBORU ODRŽANA TRIBINA O NAJRADOSNIJEM SVECU – BOŽIĆU

Pridbožićni i božićni običaji

U foajeu Narodnog pozorišta Sombor 16. decembra u organizaciji U.G. „Bunjevačko kolo" održana je tribina pod nazivom „Advent pridbižićno vrime i običaji za Božić". I ovaj put je profesorica Marija Bojanin nesebično dala svoj bogat prilog dok je divanila o bunjevačkim običajima vezanim za ovo dobo godine, a u tom su joj svesrdno pomogle i potpridsidnica U.G. „Bunjevačko kolo" Aleksandra Medurić-Kalčan i gospođa Ružica Parčetić.

Božićno dobo je najbogatije običajima, možda zato što su svi poslovi na njivama posvršavani: sijanje žita, oranje i td. Zemlja je prikrivena snigom, ljudi se povlače u kuće i tu nuz molitvu očekivaje i pripraljaje se duovno za jedan od najradosniji praznika – Božić. Ova svetkovina ima veliko značenje u bunjevačkom duovnom životu", kazla je izmed ostalog na početku svog pridavanja prof. Marija Bojanin. Dok su se nepristano sminjivale, Marija Bojanin, Aleksandra Medurić-Kalčan i Ružica Parčetić slikovito su divanile o istorijatu i običajima vezanim za: Svetu Katarinu, Svetog Andriju, Svetu Barbaru, Svetog Nikolu, Svetu Lucu, Materice, Oceve, Badnji dan, Božić, Mladence, Silvestrovo i Tri Kralja.

GKUD „Ravangrad" ni ovaj put nije izostalo sa scene. Članovi veteranskog i dičijeg sastava ovog kulturno-umitničkog društva izveli su skeč u kojem su prikazali stari običaj dolazak Betlemaša, dok je izvorna pivačka grupa „Varošanke" svojim nastupom više puti u toku večeri zabavljala prisutne.

Publika, koje je nuzgred kazano bilo više nego što je sala mogla primit i koja se znatiželjno tiskala na ulazu, je na kraju večeri imala čast uživat u izložbi slika od slame koje pridstavljaje rezultat ovogodišnjeg rada vridni članova slamarske sekcije U.G. „Bunjevačko kolo".

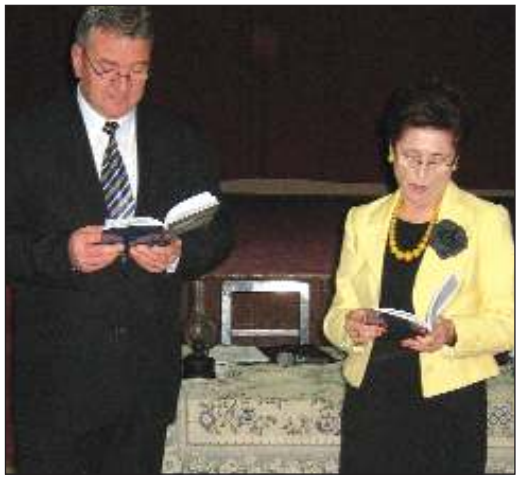
T. Bošnjak

KROZ PISMU PRIKAZALI OBIČAJE BUNJEVACA NA KELEBIJI

Raznovrsno književno veče

U subatu 20. decembra u velikoj, renoviranoj sali MZ „Kelebija" na zadovoljstvo čeljadi koje je Gabrijela Diklić zajedno s gostima vratila u kadgodašnje vrime salaša koji više nema a spomenuti u njezinim pismama. Prija početka programa Eržebet Kovač, zadužena za kulturu u Mesnoj zajednici se zafalila sponzorima i čeljadima koji su u velikom broju popunili svečanu salu. Svakog čovika prva sićanja vraćaje u ditinjstvo, književno veče je otpočelo pis-

mom „Doživljaj sa litovanja" koju je smilo, brez treme kazivala malena Nataša Njegomir. Uslidio je odiljak o svecima i običajima di se gospođa Diklić potrudila prid pridstojeći blagdan Božić dočarat atmosferu kaka je kadgod vladala za Badnji dan. Poseban štimung i aplauze zadovoljne publike su izazvali tamburaši „Sledbenici Tumbas Haje" s pivačicom Tamarom Babić koji su nakon tužni pisama Gabrijele Diklić sročeni iz dubine duše, opet podizali raspoloženje.

Stihovi iz pisme „Meni salaš bili fali" su i kod oni najtvrđi pokrenili bujicu emocija i izmamili suzu u oku. Za erupciju smija i veselja postarala se Katica Marganić koja je na duhovit način ispripovidila šta je sve vidila u varoši. Rič je o monodrami „Snaš Kata u varoši".

Na kraju priredbe je Ištvan Antal, pridsidnik Skupštine Mesne zajednice odabranim ričima objasnio „da su nam preci ostavili ovaj dom u koji stane mađarska, srpska i bunjevačka pesma". Kako je krenila tako je i završena svečanost pis-

mom tamburaša i kolom u koji su se uvatila čeljad, koja ne bi marila i

da je potrajalo do jutra.

S. K.

Radost dici za Božić

Oko 180 dice, od koji 156 koji uče bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture u osnovnim šklulama, 19. decembra su dobili poklon paketiće povodom Božića i Mladog lita, posli prikazanog programa na sceni MKC „Nepker". U paketićima, koje je za ovu dicu obezbidio Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, bili su slatkiši i dvi knjige na bunjevačkom „Lipa rič" i „Tandrčak i njegovo blago".

Program su izvela dica osnovni škula „Đuro Salaj", „Majšanski put" i „Matko Vuković". Dica koja su sa svojim roditeljima ispunila velika salu „Nepkera", niki su morali i stojat, nuz pismu i aplauze ispratili su skečove, pismice i plesove koji su se ređali na bini, a na kraju s nestrpljenjom su sačekali Dida Mraza. On je prvo divanio s njima, i to na bunjevačkom, i više puti ji pito jesul bili dobri el rđavi ove godine. Onda su pokloni podiljeni redom po škulama, svakom ditetu, tako da su svi kućama očli najsmijani. Prija tog svi su se slikali sa Dida Mrazom.

S ONE STRANE TISE BUNJEVKA SLAVILA BOŽIĆ

Život Ankice tamo i ode

Ankica Orčić rođena u Ljutovu. Danas živi u Đali. O tom kako je život odvo tamo i zašto, otkrićemo vam u ovoj pripovitki

Moja sagovornica Ankica Orčić rođena je prija 50 godina u paorskoj familiji u Ljutovu, ko šesto dite. Život je baš nije mazio, al ona onako simpatična, divandžinca i sposobna, probijala se kroz život. Izašla je ko pobidnik i danas je ponosna na sebe.

Ditinjstvo i mladost u Ljutovu

Kad razmišljam, mislim da sam imala srićno ditinjstvo. Iz kuće sam ponela lipo vaspitanje, kazla je Ankica i dalje pripovida sama dok je kuvala užnu, nisam joj morala ni postavljat pitanja. Imali smo strogog i pravednog baću Belu i malko popustljiviju mamu Tereziju. Oni su usadili u nas ono ljudsko da triba radit, stvarat i čistog obraza ić kroz život.

Osnovnu škulu završila sam u Ljutovu, a sridnju ugostiteljsku u Subotici. Rado se sićam Mikulaša i Zeca. Bilo nas je šestero dice pa je to bila prilika da dobijemo po čokoladu, pomorandžu jel kake druge slade.

Ponosni smo bili kad smo za Uskrs dobili novo ruvo, al smo za-to morali naučit deklemaciju za misu u crkvi.

Iako su to bila teška vrimena, naši osam usti nikad nije bilo gladno. Kod užne baćo je prvo izmolio molitvu, prvi počo ist pa onda mi svi ostali. Bili smo skromni i uredno obučeni. Sićam se, nastavila je sagovornica, da je 1960. godine u kući bilo čak šest đakova od osnovne pa do sridnje škule. Kad se saberu godine to je 70 godina škulovanja. Struja nam je na salaš stigla 1962. godine a dotle zna se, lampaš je osvitljavo. Zimi je baćo puno vrimena provodio s nama, pripovido nam, postavljo zagonetke, sigro se. Željni smo ga bili, jel kad je sezona u njivi ko da nismo postojali za njeg, tušta je radio, tribalo je tušta stvorit za nas. Baćo je imo 50 godina kad je naučio sigrat šah, jel je tio svoje sinove naučit. Mi curice sigrale smo se s bebama, al ne pravim, jel take nisu doticale, već one od ljuskure i ogrizina. Nije bilo divojčenja. Odgajani smo u religioznom duhu, brez zabavljanja i bioskopa. Baćo je kazo: Ako posadiš žito ne možeš brat kuruze! Rad i red je vlado u kući.

Pogrišan korak

Sa svoji 19 godina sam se udala, nastavila je Ankica. Posli četiri godine sam se razvela i dalje išla u surovo sutra sa svojom Milenom. Ćer Milena ima danas svoju porodicu. Imam dvi unuke i zeta. Oni žive u Somboru. Kad smo ostale nas dvi same bilo je teško. Živili smo u jednoj šupici.

Puno rada donelo je plodove

Cigurna sam, kazla je Ankica, da sam od 24 sata bar 20 odradila po restoranima da obezbidim krov nad glavom za nas dvi.

Pokojni advokat Mladen Zakić bio je gost u restoranu di sam radila i ponudio mi je 1996. godine svoju kuću i poslovni prostor u Đali za ondašnji 150 maraka. Naravno, to sam oma privatila i došla

u ovo malo selo na obali Tise. Postala sam sosa. Otvorila sam restoran „Mala gostiona". Posli tog dvi mesare, pa butik. Tušta sam radila i 2000. godine odlučim kupit, ovu staru kuću. Stara je priko 100 godina, pa sam se dala u renoviranje, kazla je Ankica.

Milana je našla svoj dom i novu mamu

Išla sam na vađenje krvi u bolnicu u Novi Kneževac i sustrila sam

se sa najlipčim crnim očima. Bila je to moja Milana. Donela sam je kući na nikoliko dana a eto od 2003. godine ona je sastavni dio mog života. Uzela sam je na porodični smištaj. Podižem je ko rođeno dite. Iđe u II razred osnovne škule. Poželila je konja i kupila sam joj ponija kojeg je prozvala Vatreni. Šta da kažem, obožava ga.

Srce vuče u Ljutovo i Suboticu

Svake nedilje bar trired iđem do varoši. Ne možem a da ne vidim Gradsku kuću. Sidnem u kola i friško stignem u varoš. Toliko volim moje Ljutovo da sam priko puta mojeg baće Bele (87) kupila kuću. Imam plan i kako ću ovu renovirat. U njoj neće bit struje, podmazivaće se, biće parasnička peć, ziđan šporelj. Moje mame, nažalost, nema više med nama, al opet kad sam u Ljutovu onda se osićam da sam kod kuće.

Neću moć naviknit na Đalu nikad, iako ode živim. Ljudi me nisu privatili pa ni ja nisam nji. Imam svoju Milanu i prijatelja Željka i oni su moj mali svit koji me okruživa. Pa opet zafalna sam ja i Đali, jel ode sam počela novi i bolji život. Ni moju ćer u Somboru nisam zaboravila. Staram se ja i za nji. Kuću koju sam imala u varoši prodala sam da bi njima stvorila krov nad glavom.

Božić u Đali i onaj u Ljutovu

Spremila je Ankica za Božić sve što je red. Bili su dica iz Sombora. Trudila sam se da budem dobra mama, onako ko moja što je bila, kazla je Ankica. U sobi je okićena velika grana, u ćoši slama, na astalu božićnjak. Sićanje na Ljutovo i ditinjstvo je nezaboravno. Okićena grana koju smo mi dica kitili s baćom a mama je spremala ila. Lipo obučeni smo išli u crkvu a posli crkve smo otvarali pakete ispod grane. Ko da i sad ostim miris kolača, dunca od šljiva, krušaka, višanja, oni naši iz Ljutova.

Voli čitat „Bunjevačke novine"

Sasvim slučajno sam na Paliću vidila „Bunjevačke novine" i oma sam se pritplatila. Sve čitam, osim politike, i zadovoljna sam s novinama. Kad ništa ne radim uzmem ji čitam i uživam. U poslidnje vrime sve više uživam u životu.

Jedno posli podne u Đali

Đala je malo selo s tušta napušteni kuća na obali Tise. Neverovatan mir i lipotu sam doživila tog 27. decembera u društvu Ankice i male Milane. Kuća koju je reno-virala štogod posebno lipo. Na plafonu gredice, slime a griju radijatori. Na kompjuteru se gledaje slike. Moderna tehnika i spoj tradicije ode su ruku pod ruku. Ankica se lipo snašla i udeslila svoj život. Kaže da je lipo ode i liti kad je sve zeleno. I sad je bilo lipo. Sve drveće obučeno u inje a na zemlji malko više sniga nego ode kod nas u Subotici.

Ovo je pripovitka o našoj Bunjevki, našoj pritplatnici gospoji Ankici Orčić iz Đale. Fala joj što je ugostila „Bunjevačke novine" u staroj kući, čiji zidovi su debeli al vrući i srdačni ko i naša domaćica. Na kraju za slikanje Ankica se obukla u bunjevačko ruvo.

M. Horvat

Sveci koji se spominjemo

Bogojavljenje slavimo 6. januara. Taj je svetac stariji od Božića, jel je taj događaj Bog objavio priko proroka, zato se i zove Bogojavljenje el Tri kralja. Proroci su od prija proricali da će se sin Božiji rodit. Kad se na nebu pokazala čudna zvizda pismoznanci, koji su proučavali zvizde, nji trojica su krenili s dalekog Istoka na put koji je u to vrime bio zdravo težak i naporan. Putovali su na devama. Oni su se putom raspitivali di se rodio nov kralj. Kad je kralj Herod čuo da se rodio nov kralj zdravo se poplašio i uzbunio da neće on više bit kralj pa je pozvo kojikake učene ljude i svećenike da mu kažu di se rodio taj kralj. Kazali su mu da su proroci pisali da će se rodit u Betlemu gradu Judejskom. Herod onda pozove tri mudraca, pa njim kaže, ako nađu mladog kralja da dođu da mu jave di je pa će i on ić poklonit mu se. Tako je kazo al je tio sklonit tog kralja jel bojo da će mu uzet vlast.

Zvizda koju su mudraci vidili odvela ji do mista di se Isus rodio. Oni su se Isusu poklonili i dali mu darove, što su poneli: zlato, tamjan i smirnu. Zlato ko kralju, tamjan ko velikom svećeniku a smirnu čerez muke i smrti. Tri mudraca su u snu bili upućeni od anđela da se ne vrate s istim putom već nek s drugim putom odu u svoju zemlju. Herod kad je vidio da su ga mudraci privarili davo je poubijat svu mušku dicu, od dvi godine pa naniže u svojoj kraljevini, jel je mislijo da će ubit i Isusa. Spominjemo se i obraćenja svetog apostola Pavla koji se toliko obratio da je posto počasni apostol, bio je progonjen i zatvaran u tamnice, al se nije odreko vire.

Svićnica je 2. februara, dan kad je Blažena Divica Marija s malim Isusom očla u crkvu zafalit se Bogu za dite. U crkvi je bilo oni koji su pripoznali i virovali da vide svitlo svita.

Svetog Blaža biskupa slavimo 3. februara. On je mučenik koji je bio progonjen i zatvaran pa se i u zatvoru molio za svit i ozdravljo ji. On je zaštitnik od bolesti grla.

Gospa Lurdska se slavi 11. februara koja se ukazala u Lurdu što se spominje u svetoj pismi da se sva šuma zasvitlila. Divojčica koja je kupila granje vidila je gospu i divanila s njom.

Ovo je vrime poklada, koje počima od Bogojavljenja a traja, ima kad duže ima kad kraće, al uvik do čiste sride kad počima velika korizmena post. Ove godine pada 25. februara. **A. V. K**

RIČ DVI O TRSKI KOJA NAM JE KADGOD SALAŠE I KUĆE POKRIVALA

Trska iz naši dolova

Iz pismena znamo za oko 44 fele trske koje rastu na Zemlji. Onu koja raste u ovom kraju još zovu trska za pokrivanje krova. Od svi trsaka nju mož najviše hasnirat za koječeg

Trska koja raste u našim krajovima zove se još i trska za pokrivanje, a raste u plitkim vodama nizine i močvarama. Nad vodom mož narast uvis od 1,5 do 4-5 meteri, a pod vodom oko podrug metera, katkad i dublje. Stabaljika joj tvrda, drvensta, nalik na civ, iznutra na tanko prigrađena u članjku pazuva lista, jedan od drugog na oko 50-60 centi. Cvat joj perjast i raspršen, zvan kunina.

Kako trska za krovinu raste hamade po cilom svitu ljudi su odavno skontali za čeg je sve mogu izhasnirat, pa se paštre tako je odranit da naraste što višlja i deblja.

Trska kod nas

U našem ataru trske za krovinu najviše ima u Ludaškom jezeru, nuz obalu Palićkog jezera, u raširenom dolu od Skenderova do Mišićeva, u Kapetanskom ritu kod Mali Pijaca..., a u našem komšiluku raste u Krivaji od Naćvina do Topole, akumulacijama kod Stare Moravice, Svetićeva, u dilu Mrtve Tise kod Horgoša, u kanalu DTD oko Adorjana (Nadrljana), Bačkog Monoštora...

Rad tog su je svake zime pokosili, dali slobodnog mista novim stabaljikama koje će na proliće krenit iz korena. Kadgod je suva zima bila izmišljena za košenje vagovom el toljom. Po debelom ledu i brez sniga, u pazuvu lista i u kunini, kosači su ostali suvi, zato su je lakše i brže svezivali u snop, izneli u mlaku di su je sadili u klupu el u stave otkaleg su je odneli na salaš.

Ova fela trske raste hamade po cilom svitu, pa su je ljudi dobro upoznali i skontali za čeg je sve mogu izhasnirat. Zato se paštre tako je odranjivat da naraste što višlja i deblja. Rad velike hasne od nje, na kraju 19. vika u Poljoprivrednoj škuli na Paliću, učili su i kako gazdovat, što bolje izhasnirat dolove, u njoj trsku, jedan od veliki Božji darova u našoj ravni.

Od više hasni med najvažnijima su:

- lišće joj oslobađa kisaonik, jel se računa da jednom čeljadetu triba kiseonika koliko su kadra da oslobode četri velika drveta;
- u ravni koči zaukane vitrove i tako štiti ratarske usive, a to ji potiče na bolji rod;
- čuva obalu od odronjavanja;
- najviše su je hasnirali za tršćare, pokrivanje krovova zgrada;
- trsku su hasnirali za pravljenje laki prigrada: za zidove ketrenca, za zidiće ambetuša, za kojekake kotere;
- tušta divije živine u njoj ima kvartilj, zakrilnik njim je od predatora;
- voda oko trske je poilo svikolikim živim stvorovima iz okolne pustare;
- kad su se doselili u ovaj kraj, naši stari su najpre počeli hasnirat trsku, š njom su pokrivali zemunice, posli staje, salaše, a hasnirali su je i za drugo koječeg kad su pravili zgrade;
- trska je ljudima dar zabadavad, samo su je tribali pokosit i odnet. Gazdama dolova, a u njima najviše trska, doneli su hamade toliko hasne koliko su tribali platit za porciju;

Kunina

Čeljad kojima zemlja udara u do i ona koja žive blizo dolova znali su najviše izhasnirat sve od trske. Tako su od zelenkastougasnog i metličave cvasti pravili metlicu, zvanu kunina, kojlm su skidali paučinu i pra sa zidova, s plafona iza gredica i iza zapećka parasnikčke peći. Kunina je dobra zato jel ne diže pra, on se uvati za sitne krajove cvasti otkaleg ga posli reduša istrese napolju.

Kuninu su pravili zajedno s dugačkom stabaljikom na oko 2,5 – 3 metera, a ima ko je pravio zdravo kratku i nasadio na sapište, najčešće na dugačku batinu od lišnjaka.

Falinga trske

Zid prazne stabaljike trske iznutra lako puca kad se pripuši sa strane. Na mistu di je pukla trska je oštra ko brijač, al je zato jaka kad se pripuša usprsto.

Suva trska dobro gori i kad je buknila vatra na trščanom krovu, on je časkom izgorio. Razbuktalu vatru ne mož utrnit.

Vatra se najčešće zapalila od rđavo el zbarlano napravljenog odžaka, katkad i ako je grom puko u trščaru. A kad se to desilo, zapaljenom krovu nije bilo spasa. Čeljad su se paštrili da se ne zapale krovine najbliže zgrade.

- salašari kojima je ledina udarala u mlaku, a taki je bilo fajin, nuz trsku i u malim čistacima bogatim ranom odranjivali su i tušta pataka;
- danas zaboravljenu karabu, a kadgod vrlo omiljeno sviralo nalik fruli, pravili su od trske, baš i ko pisak na gajdama. Podiko je pravio i svinjarsku bricu;
- u baščama el u njivi su komadićom trske obilužili misto kućica u koje su posadili zeleniš, bostan i sl., kako bi znali na kom mistu triba da niče sime i ako triba razbit pokoricu;
- ima ko je cvićnu bašču ogradio niskom ogradom od trske;
- tušta žena su kroz trsku sijale mak, peršin, šargaripu i drugo sit-

no sime s piskom, da ne nikne nagusto i da ga je lakše oplivit;

• od kunine su pravili dugačke metle za skidanje prava i paučine u sobama. Još i danas katkad mož vidit da liti na peci prodaju metle od kunine. Ne osipa se, a perjast cvast je mekan ko da je od sitnog perja;

• trska je najpodesnija da se na nju pije voda iz čobanje el kakog drugog suda;

• od naslagane trske i odozgogor umazane blatom napravili su jaku tavanicu, koja je do sad za nju najjeptiniji i najbolji izolator toplote i zvuka. Tako napravljena tavanica trajala je koliko i zgrada;

• rad ovake hasne naši stari su svake zime pokosili trsku da stvore mista novim i što jačim (višljim) izdancima, onda je trska imala veću cinu. Ako je zima bila s tankim ledom, el se voda nije zaledila, trsku su pokosili iz čunja.

A. Stantić

Sjednani u dolu

Po podacima ornitologa u neisušenim dolovima su živile, el još i danas žive u obližnjim dolovima, priko cile godine oko 20 feli tica, malo vrimena oko 90 feli tica selica, med njima oko 80 feli trščarica. Tu su se odmarale kad su se selile, tu su se gnjizdile el dolazile na pojilo 5-6 feli tica grabljivica, a u nji su s vrimena na vrime dolećale 15 feli tica. I danas u Ludoškom jezeru i dilomice u rit kod Topole doleću el stalno žive take tice.

U dolovima su živili i pet do šest feli sisara, žabe i zmije bilouške. To je sjednan živi svit, danas bi kazali eko sistem močvara s ritovima.

KULTURNI IDENTITET - TRAGANJE ZA RASKOLOM SAVREMENOG I PROŠLOG

Evropski kulturni identitet

Prepoznavanje osnovnog obeležja jednog naroda ali i pojedinca odnosno individue, u najširem smislu pojmovnog određenja, sadržano je u osmišljavanju i otkrivanju kulturnog identiteta

Terminološko i pojmovno određenje

Sam kulturni identitet može se definisati kao obrazac zajedničkog načina života, mišljenja, istorije i iskustava, na kojem su utemeljeni oblici i sadržaji saznanja i koji kao vrednosni okvir ukazuje individuama šta je sa stanovištva date kulture poželjno, a šta nije.

Ovom prilikom naša pažnja biće posvećena individualnom i nacionalnom kulturnom identitetu kao i evropskom identitetu. U kontekstu evropskog identiteta postoji otvorena nedorečenost oko njegovog poimanja i ustanovljenja, ali je sveprisutna saglasnost u vezi sa njim da je sastavljen od brojnih posebnih identiteta koji imaju svoju prepoznatljivost i određene zajedničke karakteristike koje istorija prepoznaje i koje su u stalnom neposrednom dodiru. Ili kako piše E. Morin u „Kako misliti Evropu": „Dijalogika je u središtu evropskog kulturnog identiteta, a ne ovog ili ono njenog elementa ili momenta."

Slično kao i u istoriji čija dostignuća ne treba uzimati kao jednom za svagda date aksiome već kao stalnu težnju i potragu za što potputnijim otkrićem prošlosti kako se zaista dogodila, tako i kultura ima svoju suštinu postojanja u stalnoj sposobnosti za stvaralačke promene, odnosno ona je „stalno delujući kreativitet." Onog trenutka kada ona prestane da ispoljava svoju kreativnost, društvo koje je nosilac takve kulture počinje da tavori u opasnoj i beznadežnoj kolotečini jednoličnosti. Društvo kulture, kako odumire inspiracija oživotvorenja novih ideja postaje civilizacija sasvim vidljive ograničenosti, sa dominacijom osrednjosti, populizma, šunda i kiča.

Upravo je ovo kontekst u kojem je svoju skepsu u ljudsko stvaralaštvo i razvojnu prošlost prikazao značajni engleski istoričar Arnold Tojnbi objašnjavajući, sa bogatim istorijskim ilustracijama, cikličnost stvaranja velikih civilizacija i nesumnjiv značaj kulturnog stvaralaštva unutar nje. „Volja jednog naroda može se izjednačiti sa voljom kulture ili civilizacije instancirane u tom narodu."

Ustuknuće duhovne potke zapadnoevropske civilizacije, neodlučnost u političkoj artikulaciji pobede izvojevane na bojnom polju 1918. godine, nedorečenost društvenih mehanizama odbrane temeljnih vrednosti institucija demokratije i ljudskih prava, izvitoperenje liberalizma u interesni imperijalizam, ekonomska stagnacija i siromaštvo i dr, uticali su na pojavu ekstremističkih rasnih, kulturoloških i socijalnih ideja koje su navodno nudile izlaz i spasenje razočaranim i dezorjentisanim masama. Došlo je do novog titanskog sudara sa još destruktivnijim i razornijim posledicama. Svet, ali dominanto Evropa, dodirnula je dno imaginarne slike sopstvene veličine i superiornosti.

Godine 1945. pobeđene su fašistička i nacistička ideologija ekstremizma. U susretu i dodiru sa preostalom komunističkom ideologijom, na zgarištu sukoba, rađala se ideja novog evropskog suživota. Usledilo je vreme permantente opasnosti od sukoba dojučerašnjih saveznika i najmoćnijih država, a u senci njihove antagonističke mržnje i nuklearne opasnosti, neki novi državnici stvarali su jezgro nove kulture nasuprot staroj evropskoj civilizaciji. Prestanak tzv. hladnog rata pokazao je stvarnog pobednika – bila je to ideologija dijaloga, interesne saradnje i udruživanja, savezništva, institucionalnog utemeljenja, neoliberalnog poretka, ekonomskog prosperiteta, individualnog prepoznavanja i ostvarenog javnog mnjenja.

Ona nije ustuknula ni pred uzurpacijom novog svetskog poretka jedine preostale supersile – pred njenom kolonijalnom globalizacijom, policijskim militarizmom i sveprisutnim politikanstvom. Pax americana naišao je na ravnopravnog sagovornika spremnog da razlozno i sasvim ozbiljno prihvati i sebe radi preispita sve prednosti i nedostatke american way of life. I u ovakvim okolonostima ponuđeni su novi kulturni obrasci za stvaranje novog identiteta.

Evropsko kulturno-istorijsko opredeljenje

Savremena istoriografija ali i ideološke koncepcije Evropske unije, mada su bile opsednute i čini se ponovo postaju predmet nasrtaja evroposkeptika, nisu u potpunosti podržavale neoliberalne tonove koji su dopirali s druge strane Atlantika. Iako je tendencija

u određenoj meri instrumentalizovanog ali istovremeno i argumentovanog pristupa osnovnim društvenim kretanjima evropske istorije prisutna, (pogledati preporuku o nastavi istorije u Evropi u XXI veku, usvojeno od strane Komiteta ministara 31. oktobra 2001. godine, gde između ostalog, piše: „omogući građanima Evrope jačanje njihovog individualnog i kolektivnog identiteta kroz poznavanje zajedničkog istorijskog nasleđa u svim njegovim dimenzijama – lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj, evropskoj i globalnoj"), ambicije evropskih istoričara, kulturologa i ideologa imaju respektivno realističniji pristup u određenju prema proučavanju prošlosti i njenom uticaju na savremene događaje. Među njima se opet mogu prepoznati dva obrisa kojima se stremi – ka idejno-kulturnom obrascu i ka izvorno-istraživačkoj orjentaciji.

U takvoj konstelaciji pogleda na prošlost, dostignuti nivo civilizacijskog odnosno kulturološkog kvaliteta života koji podrazumeva duhovna i naučno-tehnološka dostignuća uzima se kao moto istorijskog napredovanja bez obzira na vojničku kompomentu osvajača ili osvojenog, odnosno preovladava duh latinske poslovice - Graecia capta ferum victorem cepit et artes intulit agresti Latio (Horacio, Epistulae, II, 1, 156; Osvojena Grčka osvojila je divljeg pobednika (Rimljane) i unela umetnost u seljački Lacijum).

U vezi sa idejno-kulturnim obrascem, prepoznatljivo traganje za uobličavanjem svakidašnjeg ali i kolektivnog pamćenja baziranog na promišljanju prošlosti, na primeru Evrope dobijalo je obrise zajedničkog i kompromisnog. Evropa se sve više shvata kao zbir jednog kulturnog i istorijskog nasleđa koje treba kolektivno pamtiti. (Šmale V, „Istorija evropske ideje", Beograd, Klio, 2003, 290). Konstatacija V. Šmalea, nemačkog istoričara, o kulturološkom identitetu Evrope zasnovana je na prihvatanju idejnih okvira koji su se tokom

vekova pojavljivali i koji su ostavili određenog upečatljivog traga.

Sa druge strane upečatljiv primer istraživačkog koncepta, a koji uvažava i odlučno se hvata u koštac sa očigledno prisutnom krizom identiteta, je volumiozni interdisciplinarni projekat „Izgradnja Evrope" pod rukovodstvom uglednog istoričara Žak le Gofa. Deo ovog projekta je i rad nemačkog istoričara Hagena Šulcea čije je delo „Država i nacija u evropskoj istoriji" objavljeno i kod nas. Traganje za identitetom Evropske unije uslovljeno „nedostatkom demokratije", odnosno demdefuom (demokratskim deficitom) prati je od njenog nastanka i u poslednje vreme postalo je jedno od najdelikatnijih mesta u evropskim raspravama.

Sam Šulce insistira na vremenskoj dimenziji razumevanja problematike kao i na komparativnom pristupu pojmovima države i nacije. Proučavanjem evropske istorije i kulture dolazi se do podataka koji govore o autohtonosti i različitosti razvoja država i nacija i kultura unutar njih.

Kroz zanimljiv način predstavljanja istorije Evrope zasnovan na analizi razvoja ideje države i nacije, Šulce nam govori da su nacije i nacionalne države još uvek živa kulturna i duhovna bića i „izraz one raznovrsnosti bez koje bi Evropa izgubila svoju suštinu", odnosno da „evropsko uređenje može biti trajno samo ako vodi računa o nacijama, njihovim dugim istorijama, njihovim jezicima i njihovim državama. Pored toga tu su i regioni i pokrajine proistekli iz drugih tradicija i koji su postali zavičaji, posebno bliski ljudskim srcima. Tu su i opštine, u kojima se odigrava vidljivi svakodnevni život i gde se donose lako shvatljive odluke. Sve će to biti moguće zajedno sklopiti ukoliko se buduća Evropa bude ustrojila u duhu supsidijarnosti: jedna relativno labava državna tvorevina s više političkih etaža, u kojoj bi se svakoj višoj etaži smelo delegirati samo ono što se nije moglo rešiti na nižoj".

Evropska unija podržavajući projekat „Izgradnja Evrope", namerava da svoje multinacionalno kulturološko (ali i svako drugo multi) određenje osvedoči na autentičnom interdisciplinarnom istraživačkom radu u proučavanju prošlosti evropskih naroda ponaosob. Sam Le Gof o tim problemima piše: „Mislim da tu treba naći ravnotežu između nacija koje je sačinjavaju, među kojima su mnogi građani čvrsto privrženi nacionalnoj državi i jedne nadnacionalne sile koja bi u manje ili više federalnoj formi (ali svakako različitoj od one u SAD, s obzirom da je naša tradicija sasvim različita) stvarno omogućila Evropi da progovori, odlučuje, da napravi iskorak od uobičajenog mišljenja i uobičajene prakse... Evropom ne bi smela da dominira samo ekonomija, novac, poslovi i materijalni interesi. To mora biti kontinent civilizacije i kulture. To je i njen najveći adut, njeno oduvek najdragocenije nasleđe. Prisetite se: Grčka i Rim, hrišćanstvo, humanizam, barok, prosvetiteljstvo itd."

U kojoj meri je kulturološka adaptacija istorije razrešila sveprisutne probleme savremene identifikacije Evrope, ostaje da se vidi. Nesumnjivo je međutim, da humanistička, razložna i nekofliktna ideološka struktura u kojoj se moderna istorijska nauka na ovaj način ukalupljuje, ima svoje kvalitetne sadržaje čija je snaga upravo u premošćavanju najkompleksnijih problema i pojava kroz suočavanje sa njima. Sagledavanje mozaične i višeslojne prošlosti omogućava pronalaženje mnogobrojnih osobina o čijim posledicama se može predusetljivije i spremnije govoriti. Na taj način, uz negovanje obrazovanog i kulturno doraslog pojedinca, kritičkog javnog mnjenja, kao regulatora svih aktivnosti, put koji se bude odabrao u daljoj razradi kulturnog identiteta racionalnije i razložnije bi prevazilazio raskol koji se javlja između prošlih događaja i savremenosti.

Potrage za kulturno-istorijskim identitetom kod nas

Studiozan pristup i istraživački rad u traganju za kulturnim identitetom i objektivnom prošlošću zahteva i naša svakidašnjica. Ovakvo istraživanje treba da bude rasterećeno procepom koji suprotstavljena stanovišta današnjice nude o istorijskom, kulturološkom i

društvenom fenomenu identiteta, a zasnovano na kritičkom odnosu prema izvorima odnosno građi kao i spremnosti da se parcijalno nadgradi sveobuhvatnim i suoči sa savremenim.

Potreba za kulturom, kao osvedočenjem svestranosti, prožima značajna dela naših vodećih mislilaca, ali su samo neki od njih prepoznali i ukazali na njen dominantni značaj. Tako je za Slobodana Jovanovića kultura osnovni postulat razvoja narodnog identiteta i formiranog modernog društva. „Ovo shvatanje narodnosti kao kulturnog jedinstva odgovara težnjama moderne demokratije, da se narodna masa uzdigne do što višeg kulturnog nivoa. Kultura se ne smatra kao povlastica viših redova, i drži se da je bolja kultura ekstenzivna nego intensivna. Bolje je da veći broj, ma u slabijoj meri, učestvuje u kulturnom životu, nego da u njemu učestvuje istina manji broj, ali u jačoj meri. Nije glavno da se u kulturnom razvitku ide što brže i što dalje, nego je glavno da se ide napred u velikim masama, pa ma i sporije. Kulturna nije cilj nego sredstvo; ona se pretvara u cilj, kad se narodna masa žrtvuje jednom kulturnom razvitku u kome ostaje da uživa samo odabrana manjina... Inače, nacionalno jedinstvo stoji bez sumnje u vezi s kulturnim jedinstvom."

Kultura je za Jovanovića najširi i najsvestraniji pojam koji otkriva stvarnu snagu jednog naroda. Izvorište visokog kulturnog obrasca je humanizam koji svoj identitet pronalazi u atničkoj filozofiji. Stari Grci su govorili: „Poznaj sebe sama! Sve sa merom! Da bi našao merilo vrednosti, čovek mora uzeti sve stvari jedni celine. ...On ne beži od uspeha u životu, ali pazi da mu uspeh ne postane neodoljiva strast...Svoj pravilni duhovni razvitak smatra glavnim ciljem, ali opet zato ne precenjuje sebe sama jer uopšte ne precenjuje ništa."

Premostiti jaz između uskogrudog nacionalizma, koji postavljaju kvazi intelektualci, i humanističkog obrazovanja značilo je razbiti ksenofobiju ugroženog postojanja i naći mesto sebi i svojim sunarodnicima na prostoru Balkana. „Čim se čovek uzdigne nešto malo iznad nacionalnog egoizma, njemu postaje jasno da nacija sama sobom ne prestavlja ono što se u filozofiji naziva vrednost. Vrednost joj mogu dati samo opšti kulutrni ideali, kojima bi se ona stavila u službu."

Aktuelno i ljubobitljivo deluju ove reči S. Jovanovića i danas, ostavljajući nam nedorečen prostor za individualni izbor u vezi sa pronalaženjem i pomirenjem univerzalnih i autohtonih kulturnih vrednosti u nacionalnom identitetu koji neguje svako od nas u svojoj ličnost, ali i društvo u svojoj verziji kolektivnog pamćenja.

U ovom kulutrološkom kontekstu razmatranja prošlosti, po našem mišljenju, nalazi se i putokaz pronalaženja Bunjevaca u okviru evropske porodice i kao deo evropskog identiteta. S obzirom na to da sturktura kulturnog identiteta proizilazi iz: svesti o vlastitoj kulturi i istoriji, uvažavanja tradicije društva i etnosa kojima se pripada, prepoznavanja i vrednovanja sopstvenih tvorevina i dostignuća (jezik, običaji, verovanja, način života), usuđujemo se reći imperativno je potrebno je da se stvaralaštvo Ivana Antunovića, Paje Kujundžića, Laza Mamužića, Mije Mandića i dr. nadalje i studioznije proučava imajući u vidu kotekst njihovog nastanka i kulturni domet koji je, po nama, i danas još uvek nedostižan. Njihov rad nije nikada stvarao antagonizme, već naprotiv nosio se sa nacionalnim ekstremizmima svojim utemeljenjem u tradiciji naroda i komunikacijom sa suprotnim mišljenjem. Upravo su to vrednosti koje se danas očekuju i uvažavaju. „Evropski duh ne čini samo pluralitet u promeni nego i dijalog pluraliteta koji proizvodi promenu...U životu i nastajanju evropske kulture značajan je susret koji oplođava raznovrsnost."

Dr Saša Marković

IZ KNJIŽEVNE RIZNICE

Vita Đanina

Naša bunjevačka književnost malo je poznata svojem narodu. Razloga je tušta, od tog da se nije učila u škulama do tog da se ni sami nismo dosta interesovali za nju. Zato je ostalo u mraku puno zdravo lipi pripovidaka za koje mislimo da bi vam se dopale. Čerez tog smo krenili mi u Bunjevačkim novinama u svakom broju objavljivat ovake sadržaje. Počinjemo s pripovitkom „Vita Đanina" od Mare Malagurski Đorđević, jel je cigurno jedna od najbolje naši napisani pripovidaka.

VITA ĐANINA
I

Bilo je svakako. Kad malo bolje, kad malo gore, ali ono pravo dobro ja nikad nisam poznavala.

Što smo imali malo siromaštva, razišlo se. Baćo su mi volili piti. Nana su mi rano umrli, pa starije sestre sve raznele... Imala sam šest starijih sestara i dva brata. Kad sam došla ja do domljenja, ostalo mi je samo gazdačko ime Vojnićevo i ništa više... Kod nas je tako bilo: kad se koja sestra uda, nama mlađim sestrama povade cilu plaću, a braći komencije samo da imamo čime opraviti udavače. Makar su bile siromašne divojke, opet je tu tribalo svašta tušta: uzglanica, dunja, jorgana, a svaka je ponela još i pun dolaf košulja, sukanja, pregača i ponjavica. Tribaće: – dugačak je život!... Dolafe su im pokojni baćo kupovali iz ono malo vinograda, što smo imali materinstva....

Te godine, kad se koja sestra uda, nema ni novih papuča za Uskrs, pa me sva dica špotaje, da će me vijati magarac, što se nisam ničim ponovila. Nana su mi svake godine obećavali novo ruvo, al kako su mi sve sestre bile starije, ja ga, borme, od moje Nane nikad nisam dočekala...

Srićna sam bila sa dobrim gazdaricama. Ja sam ih lipo slušala, a one mi davale starež, i tako sam se malo zaodila. A pokojna bab-Maca Ćurčićeva, ona mi je i zlatne minđuše kupila. Evo, i sad ih još nosim...

Bože, volila sam lipo ruvo najvećma na svitu, al ja ga se nisam nanosila! Meni je dosta bilo, kad nediljom prid podne izađem na vrataca, pa gledam gazdačke divojke, kako su lipo sve u svilu obučene. One bile suknje sve se šire na njima, a koja još i dukate ima, ja gledam u nju, Bože me prosti, ko u svetu priliku. E, da je meni doteklo bar na jednu čojicu, bila bi i ja viđenija!

Jedanput smo imali svatove u rodu. Tetak mi ženio sina, pa se svi pripravljali i u novo ruvo oblačili. Ići će u svatove, a išla bih i ja, pa sve pocupkujem od želje. Al, kako ću, kad ruva nemam! A snašica, kad su vidili, da ja tako zdravo imam rad ići, oni povade iz armara njene pokojne kćeri ruvo, bile suknje, zlatna puca, kumašnu maramu, pa i svilen igrač sa zlatnim čipkama... Ju, da ste me vidili, kako sam fainska bila!

Navukla sam nikih šest sukanja, pa još dovedem snaš-Perkinu Stanu, da mi suknje povuče, a suknje uštirkane, pa sve dube. Pa pripašem snašinu šotošku pregaču, urođanu da se možeš ogledati na nju.

Bože, što su me u svatovi dočekali! Mislili su, da sam i ja gazdačka, pa doneli stolac kod kola i skinuli me kao da sam starosvatica bila. E, ti su mi svatovi cilog života ostali u glavi!

Nije se znalo, koji su imućniji: il s divojačke, il s momačke strane. Na konjima široke pantljike u četiri reda koliko su kajasi dugački. Na mastalundžijama perlice od ku-

maše a na konjima im na zlatne grane pantljike, pa svileni peškiri sa zlatnom čipkom do kolina. Bože, ko u raju! Čisto nisam virovala da sam to ja, i da sam na zemlji...

Pa kad sam razgledala haljine, što ih je novalija donela! Tu neznaš, šta ima više: dali šlinga, dali svile i kumaše, a uzglanice i dunje nasute, kao da će poletiti. Pa lipe, rozlinkave i modre zastornje na uzglanicama, pa svileni jorgani sa zlatnim peruškama. Lipota! Dosta na cili život!

Al je, borme, i svekrvina kuća bila puna! U čistoj sobi do gredica visoki kreveti. Pa šifonjeri puni haljina. Sve puno da se okrenit ne mož u sobi. Imali su još u ono doba gospocke karuce, pa salaš pun svačeg. Kažu, svake godine kolju po deset debelih svinja. Bože, ta zna zašto živi! U srićan dan se rodila.

Sićam se, bilo je već prid noć, a staćala izneo uzglanice s perjem, sam mašak, da bi rastiro svit, što se skupio da gleda svatove; znate, u mraku teško se može sačuvati, da nešto ne ukradu. Bože, što je tu bilo cike, smija i bižanja, kad je staćala stao rasipati perje po svitu! Sve su priko glave skakali jedni drugima da pobignu na sokak!

Pa poođani kad su došli! Toliko njim je bilo svačeg pripravljeno, mal se nije astal srušio od pečenica, torta, pogača i pita, a ni trojanice nisu izostale. Siroti pretelji. Morali su ih na kola tovariti, kad su poođani polazili. A nije čudo: tetak je šesnajest godina čuvao vino za Ivine svatove!

Tu noć sam cilu preigrala, i čisto nisam virovala, da ću sutradan opet u posao, zapregnuta do kolina i zasukana do lakata.

Eto, ti su mi svatovi bili jedina radost u divojaštvu. Uvik sam pripovidala mojim drugaricama, a one nikad nisu tile virovati, da sam i ja bila u takim gazdačkim svatovima.

II

Ko dite služila sam kod snaš-Mande Purčareve, pa posli kod njene snaje Mare. Nisam mnogo gazdarica prominila. Meni je svudan dobro bilo. „Slušaj, radi i poštivaj, pa će ti dobro biti!.." – tako su mi govorili pokojna moja Nana, a ja sam je poslušala.

Već sam bila švigarica, i još sam uvik služila kod Purčareve snaje Mare. Nju su dica zvala „snašica", pa sam je i ja tako poštivala. Ja sam je lipo slušala, a ona me uvik pomagala. Svake godine davala mi prvo perje, i tako ja sebi nastrem i uzglanice i dunju. Nisu bile baš gazdački nasute, al za me je to dobro bilo. Snašica ofarba vunu liti, a ja zimi tkam pregače, pa ako koja ispadne malo riđa, ili u tkanju bude kakva falinga, a snašica probere, pa te lošije meni. Naučila me snašica tkati i peškire, pa i čončat na tankima.

Purčarevi su bili dobra čeljad. Držali su me kao svoje dite. E, da mi je ova pamet bila, pa da nikud od njih nisam odlazila!

Eto, kod njih sam bila, kad sam očla za Miška... Ta znate, uvik ima divana od svita! Svi mi rekli: „Nigdi nećeš naći boljeg!" A, i bio je fain momak!

Čula snašica, da ću ja poći za Miška, pa mi jedared kaže: „Vito, rano, čujem da ćeš otić za Đanu!?"... A, ja, zbunila se, pa kažem: „Snašice, ne bih ja, al ima po kuće, a lip je, pa velim, di bi ja tražila lipšu sriću za me! Ja, snašice, nisam ni lipa ni bogata, pa valjda bi me i Bog pokaro, kad bih Mišku zabavljala!.." A snašica će meni: „Vito, rano, meni je svedno. Žavo mi je samo da se okuješ tako mlada... Čujem, da su Đane čudne ćudi..."

Eto, toliko mi spomenila snašica i više ni reči.

Pa, znate, ko što ono kažu: mlado ludo, i ja uskočim. Svežem u bućurić ono malo sirotinje, pa baš na Marin-Dan uskočim za Miška.

Kad me Miško odvo njegovoj kući, ja uđem polako, pa sve dršćem ko da sam u groznici bila. Poljubim babu Miškovog u ruku, a on meni po tenane: „Amen, kad si došla... Al, di vam pravo da se vinčate? Kad si došla, došla... sidi tu di si, al ni riči o vinčanju da nema, dok se on ne vrati iz katana!"

Ja stala pod svetnjaču, pa sve se tresem od straha. A babo će opet meni: „A jel? Znaš li ti, ženska glavo, da je Mišku samo osamnajest, i da nema pravo, da se vinča? A, a, a, esil ti na to šila, da ću ja prodat kuću, pa dati fiškalima, da vam istraže pravo?... Aja, od toga, borme, nema ništa, dok sam ja živ! Još jedared ti kažem: kad si došla došla..., al ni riči o vinčanju, dok on ne odsluži katanšag!"

Eto, baš tako babo meni, kako me vidio. Nije tu bilo ni pite, ni rakije, ii rođaka, ni komšija. Ni pištolja niko nije ispalio, a kamo li da su pravili čast.

One prve riči babine zvonile su mi u ušima pet godina, dogod se nismo vinčali ja i Miško. One su mi tako urizane u pamet, da se otud nikad istrti ne mogu.

A što sam se suza naprolivala cilog vika, jer babo su ostali uvik isti babo kao prvi dan što su bili! Ne znam ja, šta je mladovanje, šta je veselje, šta je radost! Bože me prosti, naš babo su bili kao niki stari kaluđer, samo što nikad nisu molili Boga, nego su uvik pcovali.

Čim sam prvo jutro ustala, a ja se oma latim sručivanja, radujući se što sam, eto, i ja stekla ognjište, gnjizdo, kuću. Ali babo kaže: „Čuješ ti, žensko čeljade! Danjom se ne radi poso kućevni, danjom se iđe u nadnicu, a noćom se radi po kući!"

I prvog dana svežem ja vunenu pregaču i cicov leveš u maramicu, pa se krenem sa babom na pijacu da tražim poso. Meni je lako bilo naći posla. Samo što sam izišla na pijacu, oma su me sa svih strana zvali da im radim kod kuće. Al sa babom je teško išlo. Pogađa se, nećka se, traži veliku nadnicu, a kad ko i pristane, a on pronađe, da mu je njiva daleko: tamo, gde je i Bog kazo amen!

Babo su uvik taki bili, kad je tribalo radit. Zovnu ga gazde: „Hajde, Matiša u nadnicu", a on: „Ne možem, ima kokoš jaje, a Vite nema kod kuće!"

Od kad me je Miško dovo u njegovu kuću, ja nisam vidila babu da radi. U lito mu je bila vrućina da radi ris, a u zimu zima da kosi trsku u ritu. Kad je lito, a babo kažu: „Ići ću zimus da kosim trsku, onda bar nije vrućina". A, borme, kad dođe zima, babo obuče popršnjak od jagnjeće kože, a na popršnjak navuče kožuh, pa još priko toga i opakliju ogrne. Eto, kad bi se u opakliji mogla kositi trska u ritu, možda bi se i babo pridomislio i zaradio koji snop trske, da se ima čime ogrijati!

Jedini mu je posao i liti i zimi bio da skuplja jaja sa pologa. Njih je redovno svakoga dana nosio birtašu i ispijao fićok za fićokom rakije. Vino nije mario.

Zato sam ja morala svako veče, kad dođem s posla do poslidnje krajcare davati babi sve što sam zaradila. Meni, Bože, žao da svu svoju muku na babu trošimo, pa sam probala skloniti za Miška koju krajcaru. Ali babo ode kod mojih gazdarica, di sam odlazila raditi, pa kad zgodi i pita, kolka mi je nadnica, i kad bi doznao da sam ponešto i za Miška odvojila, a on da me ubije, i oma me tira od kuće: „Iđi, pa iđi! Ni tako nisi vinčana, pa šta ćeš tu!"

Jedanput sam radila kod snaš-Ane Sudareve, i kad sam uveče pridavala novce babi, oni su se ositili, da sam malo novaca sakrila i za Miška, pa skoče, lupe šakom o astal i počnu strašno vikati: „Tornjaj mi se iz kuće, ti 'smlato ženska! Valjda imam niku hasnu od tebe!? Došla si gola i bosa, pa bi da te ja ranim! Kupi bućur, pa iđi kud znaš!"

Ja pobignem na sokak i tamo dočekam Miška. Kažem mu da me babo tira, što sam za njega, Miška, odvojila malo nadnice. Miško ga se bojo kao žive vatre, pa mi kaže: „Kad te babo tira, sad moraš otić makar kud. Poznam ja babu. Skloni mu se sa očiju danas i sutra, pa će posle možda zaboraviti".

Tu noć sam prodrimala u komšiskoj avliji, šćućurena od zime pod badanj kukuružnje. Smrznuta i uplakana jedva sam dočekala zo-

ru, pa oma na posao. A kad sam se uveče vratila kući i babi pridala sve novce, oni me više nisu tirali u svit, ali su još mrnđali, i leđa mi okretali.

Eto, tako su oni uvik sa mnom, ali ja sam ćutala, i trpila, jer za bolje nisam znala. Naslušala sam se dosta i od babe i od Miška: „Došla si nam u kuću, a nisi donela ništa!" A ja, šta ću! Miško je bio čudne ćudi, ali ja sam ga volila, pa sam ga slušala i trpila, a babu smo oboje morali trpiti, kad smo u njegovoj kući.

A, Bože, kakva je to bila kuća! Kad sam prvi put ušla u nju, mislila sam da sam u košari, a ne u sobi za ljude. Lip sa zidova opao, slime počađalo, jame svud po sobi, prozori umrljani... I mi smo kod kuće bili sirotinja, al radna i čista, a kod babe je bilo strašno. Al sve to on nije vidio i bio je, kao i Miško, na svoju kuću, i uživao je kad je mogao da me tira iz nje...

Meni je bilo teško, što me babo tirao, a još teže živeti u toj gadnoj košari, i čim sam prvi put ostala bez radnje, zasučem se još od jutra, pa hajd da je dotiram. Prikopam sobe, zaravnim jame i nabijem maljem. Skinem sav lip sa zidova, olipim ponovo blatom, pa posli pridem tri puta krečom. Donesem iza šanca žute zemlje, podmažem pod, pa se žuti kao da sam ga šafranikom namazala. Kad sve svršim, pokidam jednu moju staru suknju, pa od nje napravim virange... Bože, dragosti, da je u toj kući i moje štogod! Ponjavicu što sam je dobila od seke Pletikosićeve, a što ju je farbar farbao pa izblidila, obisim na vrata od ambetuša, pa ni muva ni komaraca.

Udesim kuću kao novu, ali oni ćute, ni riči da mi hažu...

III

Te prve godine Miško je radio ris. Risarušu smo mu pogodili.

Išla bih i ja s njime rukovetat. Lakše je to, nego cili dan za tuđim koritom, a u veče kuvaj babi, narani živinu, očisti kuću. Al ne da babo. Neće babo sam da čuva kuću. Ka-že: „Nisam zato ženio sina, da budem reduša!" Nije meni žao baš te dvi vike žita, što moramo risaruši dati, ali Miško je ciloga risa ostao na salašu, pa meni zdravo čudno bez njega. Al šta ćeš! Ostala sama, pa sve pogledam na dolnjak, baš tamo di je Verušić, di moj Miško radi. Sve me ništo vuče tamo. Jedva sam iščekala kraj risa. Te četiri nedilje otegle mi se kao gladna godina.

Pa bar da me je babo pustio na dožejancu. Ja bih volila makar iz daleka gledati...

Dožejanca je, znate, na našim bunjevačkim salašima najveća svečanost... Kad se dožnje žito i poslednje krstine snesu, nastaje veselje. Svi risari i risaruše skupe se na jednom mistu, pa se risari rastrče po strnjiki beruć cviće za risaruše: gravorka i dikino modro oko, a risaruše to upliću među klasje i pletu vince. Svaka risaruša oplete vinac sebi oko glave, a žitom iskiti i kuku za rukovetanje. Bandaš i bandašica pletu veliki vinac od žita, po metar širok i taj će vinac posli predati gazdi. Risari meću sebi za šešir rukovet od vlaća i pupe, a i sapište i kosište klasjem iskite. Kad se svi iskite, stanu u red jedni za drugima, sve par po par. Naprid pođe bandaš i bandašica i ponesu veliki i lipo iskićeni vinac od klasja. Za njima ostali risari, svaki sa svojom risarušom. Iđu tako parovi i pivaje:

„Zrelo žito pokošeno, Al još nije posnošeno.

Žito sam kosio I snoplje snosio, Pa se umorio...

Kad gazda čuje risarsku pismu, a on sa gazdaricom iziđe prid salaš i stanu blizu bunara Gazda nosi u ruki čašu vina, a gazdarica čašu svete vode od Tri Kralja i tu sačekaju žeteoce, koji stižu pivajući. Bandaš i bandašica ljube ruke prvo gazdi pa gazdarici i pridadu vinac gazdi na čuvanje. Gazda primi vinac, prikrsti se, vlaće poljubi i prelije vinom, a gazdarica ga škropi svetom vodicom i obisi o vrat bandašici. Posli, gazda prilazi đermu, kablom zagrabi vodu i njom poliva risare. Ovi kabao prihvate od gazde i izliju ga risarušama na glavu; one se razbiže, risari za njima, a cika i smij sve se ore!

Onda zaigra kolo. Na salašu se najviše igra uz vrulu, ali za dožejancu se i gajde iznesu na salaš. Pa kad se začuju gajde:

Tidu-lidu, njo-njo, Tidu-lidu, njo-njo..., i gazda i gazdarica i bandaš i bandašica, risari i risaruše, i reduša i čeljad ostala sve to skoči u kolo i igra se, bogo moja, ko da se nije četiri nedilje ustajalo prije sunca. Posli prvog kola sida se u bostan za zdile. Tu je svilena čorba kokošija s tanki rizanci, tu je skorupača za risare, tu prisnac za risaruše, sav se razbolio u tepsiji pa se kašikom mora jisti. Vina koliko oćeš, pa opet u igru...

O, Bože, kako mi je bilo, kad sam znala da će Miško cilu noć igrati s risarušama! Al šta ću?... Prid babom ni zuba nisam smila obiliti. To veče zavukla sam se pod jorgan i priplakala cilu noć, pazeći da babo ne čuje u ambetušu gdi su oni i liti i zimi spavali na ajeru.

Ja jedva čekala Miška, al od te dožejance i Miško se niki prominio. Ja njemu lipo sve pripravila, vode u kotlu ugrijala, čista košulja sve miriši, a on ni da me pogleda. Sve mi nekako više glave strilja. Sav je srdit, sve se nekud žuri, a kad ja bliže njemu, on se oma izviče na me: „Pazi, vidiće babo!..."

Nije on mene zdravo nagledao ni dotle, no moglo se podneti. Ali posle toga risa zagrdilo. Ranije, kad babo kažu: „Vita ovo, Vita ono..." – a Vita je za sve bila kriva prid babom – on je uvik znao za me naći isprike. Ali od toga doba i babo i Miško samo jedno su znali: da ja ne tribam! Šta sam mogla? Ćutila, radila, trpila!... Ako ću kazat riči, oma će na meni biti red da selim, kad je njeva kuća, a ja nisam donela ništa, a nisam ni vinčana.

Rišim se po koji put: ostaviću Miška! I pođem da skupim svoju sirotinju, pa opet pomislim: kud ću? Nane moje nemam... da služim... opet tuđina... a ovo kad ne valja bar je svoje! Posli sam oguglala. A, i šta bi mi vridilo da sam ga ostavila? Ja sam Miška toliko volila, da bih se opet vratila natrag, pa bi još gore bilo.

Išo je Miško i u ciglju. Al to je za njeg vrlo težak posao bio. Posli dva tri dana kaže Miško:

„Vratiću kaparu za ciglju. Ne isplati se to!"

Ja ga stanem odgovarati, pa mu kažem: „Ne vraćaj, Miško, kaparu, ja ću još većma uraniti nego do sad, pa ću sama zakuvati blato za ciglju." I on me posluša.

Bože, što je to teško bilo! Prid podne Miško kalupi ciglju, ja za to vrime otrčim kući, brže bolje skuvam štogod, pa posli podne izbijam ciglju iz kalupa dok ne padnem. Ja sam samo molila Boga, da toliko skupimo novaca, da Miškovom bratu isplatimo po kuće. Od usta sam odvajala. Meni slatke i korice kruva, samo nek ima Mišku i babi, i da kuću isplatimo.

Jedno podne, kad sam došla sa cigljane, prođe moj baćo iz vinograda, pa mi dade malo crnih šljiva. Ja ih metnem u zdilicu na banak, i kadgod prođem, ja uzmem zrnce po zrnce, pa se sladim. Željna sam bila svačeg, pa i crnih šljiva. Babo vidio šljive, nije mi ništa kazo, al kad sam užnu unela, vidim ja Miško me zdravo popriko gleda. Kad su počeli jisti, a Miško će srdito: „Kako si te valjuške promišala?" – i samo je gutao valjuške, nije ni grizo.

Kad su užnali, Miško me odzvo na stranu, pa kaže: „Vito, mi ćemo se rastat! Babo mi kaže, da se ti izdovaljaš, jideš crnih šljiva... Babo kaže, baš ako ti je i tvoj baćo donio, nije to zabadavad. Ti si sigurno tvom baći dala brašna il masti."

Ja u plač, a on samo: „Rastat ćemo seg pa rastat!"

– Pa, kad oćeš... – prošapljem ja, i odem do babe. Tila sam ga u ruku poljubiti, al babo istrgne ruku, i ne da mi da poljubim. Ja se još jedared okrenem babi, da vidim, možda će se i pridomisliti, ali mi babo okrenio leđa. Ja reknem:

„Pa, prošćavajte, babo..." – i pođem kući.

(nastavak slidi)

NAJSAVESNIJI I NAJODGOVORNIJI NAJVIŠE BRINU

Opsednutost brigama

Polovina naših briga je rezultat naše mašte ili loše procene odnosno, pridavanja većeg značaja stvarina i događajima nego što oni objektivno znače

Od detinjstva pa do starosti stalno zbog nečeg brinemo. Brinemo o porodici, školi, poslu, zdravlju, ljubavi, deci, novcu, politici, prošlosti, budućnosti. Nekada se brzo oslobađamo briga a ponekad se toliko zapletemo u njih pa danima i mesecima ne uspevamo da ih se oslobodimo. Zabrinutost je pravo izluđivanje i zaludna vrtnja u krug. Ponekad postaje i navika kao piće ili pušenje, pa ljudi kada im je sve potaman – traže nešto zbog čega će brinuti.

Međutim, dugotrajne brige iscrpljuju i što je najgore, remete naše fizičko i psihičko zdravlje jer brige uvek prati straha. Strah je emocija koja je najštetnija za mentalno zdravlje. Lekari tvrde da je više od polovine savremenih bolesti (visok pritisak, čir, nesanica, štitna žlezda) psihosomatskog porekla (na nervnoj bazi), te da bi se svi ovi bolesnici brže izlečili kada bi se oslobodili svojih briga i straha. Jer u osnovi svih psihosomatskih bolesti stoji u stvari strah i opterećenost nekom brigom. Brige utiču na opšti izgled, crte lica postaju oštrije, lice je opušteno, od briga se može osedeti, udebljati ili omršaviti. Utvrđeno je da Kinezi i Crnci ređe boluju od psihosomatskih bolesti jer po prirodi i životnoj filozofiji sve primaju mirnije i staloženije. Takođe se zna da poslovni ljudi pre obolevaju nego poljoprivrednici, jer ovi drugi žive smirenije, rade bez žurbe i napetosti. Paradoksalno je, da oni, koji su najsavesniji i najodgovorniji, najviše brinu. Vrlina prema tome ponekad postaje mana, čak opasnost po zdravlje. Međutim, ako malo više analiziramo šta nas sve to brine videćemo da je bar polovina naših briga rezultat naše mašte ili pak loše procene, odnosno pridavanja većeg značaja stvarima i događajima nego što oni objektivno znače. I tek kada nam se dogodi neka zaista velika nesreća, rat, bolest, smrt bližnjeg i sl. shvatimo koliko smo se nepotrebno sekirali zbog sitnica. Koliko je samo ljudi u bombardovanju koje nas je zadesilo pre deset godina shvatilo da su sve njihove dotadašnje brige zbog šefa, plate, nezgodnog suseda, tašte, snahe, nezadovoljstva sobom, garderobom i sl. bile beznačajne u odnosu na ono što nam se tada dešavalo.

I bar polovina bračnih sukoba se najčešće dešava zbog sitnica; loše izgovorene reči, kašnjenja, rodbine, loše pripremljenog ručka, ostavljanja odeće i obuće nasred sobe i sl. Kada bi manje pridavali važnosti nekim stvarima, sigurno bi imali manje briga.

Neki ljudi ne mogu da se oslobode prošlosti pa se stalno nepotrebno vraćaju u nju („Zašto sam to rekao, rekla, uradio i sl."), dok neki previše brinu o budućnosti („Šta će biti, šta će mi se desiti i sl."). Međutim, treba živeti u sadašnjosti, „ovde i sada", jer prošlost se ne može vratiti, a budućnost se ne može predvideti. To ne znači da ne treba misliti o budućnosti, ali se ne treba njom opterećivati. Ovo tim pre što vreme i nepredviđene situacije mogu da donesu rešenje o kojima nismo ni sanjali pa će se neke od naših briga same.

Naravno, život nam ponekad donosi teške i neugodne probleme i situacije, nezaposlenost, razvod, tešku bolest, smrt bližnjeg i sl. Što nije lako prebroditi i savladati. U takvim situacijama imamo samo dve mogućnosti; ili ćemo te životne situacije prihvatiti kao neizbežne, takve kakve jesu i popraviti ono što se još može popraviti, ili ćemo još više upropastiti stalnim jadikovanjem i opiranjem da pogledamo istini u oči. Ovo poslednje je teže, ali realnije. I najzad, rad, zaposlenost i okupiranost nečim je najbolji način da se oslobodimo briga. Radna terapija nije slučajno izmišljena. Rad je najbolji lek za nervozne i zabrinute, kažu psihijatri. Najgore je sedeti i razmišljati koliko smo nesrećni – to zamara a ne rešava ništa. Međutim, ako prionemo na neki posao, krv će življe poteći našim telom, mozak će proraditi a novoponuđena snaga će začas rasterati brige.

Desa Kujundžić

PARADOKS

Paradoksalno je, da oni, koji su najsavesniji i najodgovorniji, najviše brinu. Vrlina prema tome ponekad postaje mana, čak opasnost po zdravlje. Međutim, ako malo više analiziramo šta nas sve to brine videćemo da je bar polovina naših briga rezultat naše mašte ili pak loše procene, odnosno pridavanja većeg značaja stvarima i događajima nego što oni objektivno znače. I tek kada nam se dogodi neka zaista velika nesreća, rat, bolest, smrt bližnjeg i sl. shvatimo koliko smo se nepotrebno sekirali zbog sitnica. Koliko je samo ljudi u bombardovanju koje nas je zadesilo pre deset godina shvatilo da su sve njihove dotadašnje brige zbog šefa, plate, nezgodnog suseda, tašte, snahe, nezadovoljstva sobom, garderobom...

SISTEM ALTERNATIVNE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE

Kvalitetna rana

Ima za cilj da se obezbede taki sistemi poljoprivredne proizvodnje koji proizvode ranu visoke nutritivne vridnosti, a vode dugoročno računa o očuvanju prirodni resursa za proizvodnjui obnovljivi energija i očuvanja životne sridine.

Plodno zemljište je stvarano milionima godina razlaganjom supstrata pod uticajom klimatski faktora i živog svita. Plodno zemljište je osnova opstanka biljnog i životinjskog svita na planeti. Radi optimalnog korišćenja zemljišta, polazeć od raspoloživi resursa tehnike i znanja u određenom vrimenskom periodu čovik je definiso određene sisteme poljoprivredne proizvodnje.

Sistem ruralne poljoprivrede

Karakteriše se zatvorenim sistemom kruženja materije i energije unutar gazdinstva, s visokim stepenom autoregulacije. Ruralna poljoprivreda nije minjala prirodne tokove koji bi uticali na život sridine. Proizvodilo se onoliko koliko je bilo potribno za zadovoljavanje potribe u rani unutar gazdinstva. U ratarstvu su se proizvodile žitarice za stočnu ranu a stoka s dilom ratarski proizvoda za ljudsku izranu.

Konvencionalni sistem poljoprivrede

Konvencionalnu poljoprivredu karakteriše moderna poljoprivreda nuz primenu svi raspoloživi sridstava koji utiču na povećanje proizvodnje u ratarstvu i stočarstvu, prija svega mineralno đubrivo i pesticidi u ratarstvu i aditivi u koncentraciji za stočarsku proizvodnju. Cilj konvencionalne proizvodnje je što više proizvest uslid čega dolazi do ekstremni formi uske specijalizacije proizvodnji. Proizvodi se kuruz u monokulturi. Josag se uzgaja na malom prostoru. Narušava se plodosmina. Dolazi do razni bolesti štetočina. Narušava se mikrobiološki život u zemljištu na štetu korisni mikroorganizama. Prikomirna primena đubriva i pesticida dovodi do zagađivanja zemljišta. Priko zemljišta biljaka i rane, što ima ozbiljne poslidice po zdravlje ljudi koji koriste tako proizvedenu ranu.

Kontrolisana konvencionalna proizvodnja

Koja ima za cilj da se ublaže negativne poslidice intenzivne poljoprivredne proizvodnje. Uvažavaje se biološki principi plodosmine te gajenje tolerantni sorti i hibrida prema bolestima, štetočinama i korovima.

Uspostavlja se ravnoteža izmed ratarske i stočarske proizvodnje di stajnjak ima značajnu ulogu u očuvanju plodnosti zemljišta. Kontroliše se proizvodnja, kod zemljišta se utvrđiva potriba u ranivima za određene kulture, priko kontrole primene tehnologije proizvodnje i zaštite do kontrole gotovi proizvoda posebno na sadržaj pesticida. Većim dilom na našem regionu odvija se konvencionalni sistem poljoprivredne proizvodnje delimično i kontrolisani.

Integralna proizvodnja

Pridstavlja visok stepen usklađenosti agrotehnički mira s uslovima spoljne sridine, ko i usklađene agrotehničke mire sa biološkim i hemijskim mirama borbe protiv bolesti, štetočina i korova.

Agrotehničke mire pridstavljaje osnovu integralne poljoprivrede. Prija svega optimalna plodosmina, obezbiđiva lakšu zaštitu od bolesti i štetočina i korova.

Izbigavanje monokulture za nikoliko puta se umanjiva napad kako zemljišni tako i nadzemni štetočina. Posebno biljne bolesti s obzirom da su zaostale gljive iz prithodnog usiva prisutne i vrebaje povoljno vrime da bi izazvale bolest. Otporne sorte su vrlo bitne u intergralnoj proizvodnji jel se daleko manje troši pesticid s obzirom da su proizvedene otporne sorte na lisne vaši i žitnu pijavicu.

Odgovarajuća dubina sitve, blagovrimena sitva, blagovremeno klijanje i nicanje biljaka, priduslov su za optimalan razvoj u vegetaciji i povećanu otpornost na patogene.

Kod đubrenja jednokratna primena veći količina azotnog đubriva uslovljava razvoj nežne stabljike i lisne mase što omogućava intenzivniji napad štetočina i bolesti. Ravnomirna primena NPK đubriva obezbiđiva optimalan razvoj biljaka, jača imunitet i otpornost na bolesti i štetočine.

Ugarenje i tanjiranje tokom lita dovodi do uništavanja korova i umanjiva napad štetočina koje obično svoj razvoj počinju na korovima tek kasnije nakon nicanja kulturni biljaka prilaze na iste. Izvođenjem agrotehničkih mira, kultiviranjom i dubokim zimskim oranjom mehanički se uništava 60 do 70% štetni zemljišni insekata.

Biološke mire borbe

Značajnije su radi očuvanja predatora prirodni neprijatelja štetočina. Postoji tušta vrsta predatora čijim se očuvanjom prija svega umanjivaju potribe u primeni pesticida u našim oranicama što dilomično obezbiđiva prirodni mehanizam regulisanja štetočina.

Larva bubamara tokom života uništi oko 3000 lisni vaši. Trčuljak dnevno poide tri do četri larve žičara, krtica dnevno poide do 100 larvi gundelja. Posebno su tice značajne u uništavanju štetni insekata. U volji gačca nađeno je priko 500 larvi žičara a tu si i sisari. Jež tokom godine poide 35 do 40 kg rane uglavnom štetni insekata.

Ukoliko naprid navedene mire ne daju rezultate pogotovo pri intenzivnom napadu bolesti i štetočina moraju se primdnit pesticidi. Najviše se koriste u voćarstvu i to često neadekvatni preparati, s neisteklom karencom. U ratarstvu se pesticidi koriste za suzbijanje glodara na oko 30% površina, žitarice pijavice oko 15%, žitnog bauljara na oko 5%.

Kod asniranja hemije triba nastojat da se što manje zagadi životna sridina primenom preparata koji efikasno diluje na određeni problem a najmanje je toksičan.

Alternativni sistemi poljoprivrede

Triba obezbidit kvalitetnu ranu, visoke nutritivne vridnosti nuz korišćenje biološki ciklusa u procesu proizvodnje ko i postojeći obnovljivi resursa sirovina i energije (slama, kuružnja, biodizel i dr).

Sistemi se javljaje ko odgovor na neumireno korišćenje agrohemikalija tokom proizvodnog ciklusa što često dovodi do zagađenja zemljišta biljnog i životinjskog svita s dalekosežnim poslidicama po zdravlje.

Alternativni sistemi poljoprivrede pridstavljaju uvođenje čisti plodoreda s prisustvom višegodišnji leguminoza i trava značajni u formiranju strukture zemljišta ko i korišćenja obnovljivi sirovina i resursa koji utiču na povećanje plodnosti zemljišta (stajnjaka). Osnovu sistema pridstavljaje agromehaničke i biološke mire borbe protiv bolesti, štetočina i korova. Gajenje otporni sorti prilagođeni uslovima staništa. Uzgoj stočarstva u cilju đubrenja zemljišta stajnjaka i tečnim stajnjakom, fosfor priko sirovi fosfata, kalijum priko kalijeve soli i mikroelemente unošenjom stajnjaka. Obrada se zasniva na podrivanju i minimalnoj površinskoj obradi radi očuvanja mikro flore.

U uslovima kad je ozbiljno narušena biološka ravnoteža tribaće vrimena da zažive alternativni sistemi u proizvodnji. Međutim, to je dio naše budućnosti pa triba maksimalno angažovanje i znanje da bi sistemi zaživili.

Dr Andrija Pejić Tukuljac

INES VUJKOVIĆ BUKVIN JEDNA OD NAJBOLJI U NOVOM SPORTU KOD NAS

Skvoš u Subotici

Ime Ines Vujković Bukvin vam je cigurno poznatno, a ako kojim slučajom nije sad ćemo vas upoznat s njom. To je jedna skromna, mlada, lipa divojka koja puno daje a zafaljujuć tom i dosta dobija od života. Ko prvo, završila je Učiteljski fakultet, zaposlena je, bavi se sportom i to vrlo uspišno, trenira u Welles Mecosano centru, članica je skvoš reprezentacije Srbije i još stiže da „pokaže" i svoj pridivan glas jel piva u grupi „Zlatne strune".

Kako si došla na ideju i kako si se počela bavit skvošom?

Prvo sam na skvoš gledala rekreativno, niki sedam miseci sam lupala loptu o zid, a potom po pozivu moje drage prijateljice Miljane Mrvić počela sam redovno trenirat i već dvi godine marljivo treniram.

Šta su pridnosti skvoša?

Ono što je mnogima sigurno najbitnije to je da se u sat vrimena treniranja potroši 1.000 kalorija. Tokom treninga oslobađa se čovik stresa, jel ima priliku dobro se istrčat, iskakat i dobro oznojit. On je i ko kardio sport, tu moram da napominem da srčani bolesnici ne bi smili trenirat skvoš brez dozvole likara. Pošto se trenira u jednoj ograđenoj prostoriji, teren je ograničen, a onaj koji puši njemu je cigurno još teže. Imali smo slučajova da su zbog skvoša ostavili i taj porok – pušenje.

Šta čovik treba posidovat da bi se bavio ovim sportom?

Dosta tog, al mož ga svako probat, jer se ljudi često i pronađu u njemu. Znači, triba imat dobru koordinaciju pokreta u prostoru, snalaženje u prostoru, dinamičnost, startnost... a to sve zato što se nalazite u ograničenom prostoru u kome je još kogod osim vas. Kod nas se on igra uglavnom u dvoje, dok u inostranstvu npr. u Austriji postoji mogućnost da se igra u dublu, al za to morate bit med 20 najbolji.

Koliko puta nediljno treniraš, šta triba imat od opreme?

Treninzi se održavaju pet šest puti nediljno, a uglavnom je to stvar dogovora. Najviše mi prija je jutarnji treninzi. Od opreme su tu reket, loptice, patike brez crnog đona, a na takmičenjima je obavezna suknjica.

Ko još trenira s vama i kada ste najviše na okupu ?

To su moji dragi prijatelji: Vladimir Patarčić, Marko Skenderović i naravno sa nama je na treninzima i Miljana Mrvić. Često smo zajedno, jel volimo igrat skvoš. Sezona nam traja od 1. septembra pa do juna miseca, dok priko lita, što se takmičarskog dila tiče, imamo malu pauzu.

Kake si rezultate postizala do sad?

Bilo je dosta prilika za igranje skvoša. Za ovo vrime što sam aktivna osvojila sam četri druga mista, tri treća mista, ekipno drugo misto na državnom takmičenju koje je održano prošle godine upravo ode u Subotici. Ovo mi je prva godina s reprezentacijom. Nedavno smo bili u Budimpešti u Madžarskoj i osvojili smo peto misto na Evropskom kupu nacija. Slideće godine očekiva nas evropski kup nacija u Poljskoj.

Pravila...

Reket je karakterističnog oblika, ko i loptica koja je veoma interesantna - ona je od kaučuka i ispunjena uljom i uopšte ne odskače dok se ne zagrije, vrimenom počinje skakat. Što se same igre tiče: lopta se udara naizmenično u prostoru od 62.5 kvadrata, ona ne smi past dva put el da se promaši loptica el da ode u aut. Slično je ko u tenisu. Ode postoji gornja aut linija, zadnja na caklu, gornja zadnja i doli ko mreža... kod skvoša se koriste i bočni zidovi i caklo, pa tako ima više kombiancija. Igra se do 11 brez promene i to na dva el tri dobijena seta.

Štogod za kraj?

Tila bi pozvat sve da dođu u „Mecosano" i da se oprobaju u skvošu, jel postoji velika mogućnost da vam se dopadne. A još ovo sve nije ni skupo. Ko želi, a nema dosta kuraži, mož doć pa da iz kafića posmatra kako to drugi rade. Možda se kasnije i oslobodi, pa proba.

L. T. S.

Uspio Šrajberov memorijal

U kongresnoj sali hotela Patrija u Subotici od 17.12. do 25. 12. 2008. godine održan je X memorijalni šahovski turnir „ irko Šrajber". Učestvovalo je deset šahista iz Srbije, Rumunije, Mađarske i Slovenije. Turnir je bio velemajstorski desete kategorije. To je bila još jedna prilika za mlade talentovane šahiste da ispune norme za internacionalnog majstora i velemajstora. Ova mogućnost, ko i selekcija učesnika, doprinela je da turnir bude izuzetno borben i zanimljiv,jel je odlučeno čitavi 66 odsto od svi odigrani partija. Iz ti razloga se sa vrlo velikom pažnjom pratio turnir uživo priko Interneta i drugi sridstava informisanja. U borbenosti su pridnjačili najmlađi igrači koji su ode vidili priliku za svoju afirmaciju. Pravi junak turnira je sedamnaestogodišnji član subotičkog „Spartaka" fide majstor Miloš Roganović, koji je sa 6,5 osvojeni poena podilio od prvog do trećeg mista, posto novi internacionalni majstor i osvojio prvi bal za velemajstora. Na ovaj način je stavljen šlag na najuspišniju sezonu šahista Spartaka, u ekipnoj i pojedinačnoj konkurenciji, u bogatoj istoriji kluba. Pored Miloša Roganovića igrom i rezultatima još su zadovoljni rumunski velemajstor Manolache, koji je po dodatnim kriterijumima pobidnik turnira i velemajstor Markuš koji je po dodatnim kriterijumima bio treći.

Poredak na turniru je bio slideći:

1. velemajstor Manolache Marius (Rumunija),

2. Roganović Miloš,

3. velemajstor Markuš Robert s po 6,5 poena,

4. velemajstor Sedlak Nikola,

5. Chirila Cristian(Rumunija) ,

6. Pap Mišo i

7. Pap Đula (Madžarska) s po 4 poena,

8. velemajstor Bogosavljević Boban 3,5 poena,

9. Skoberne Jure(Slovenija) ,

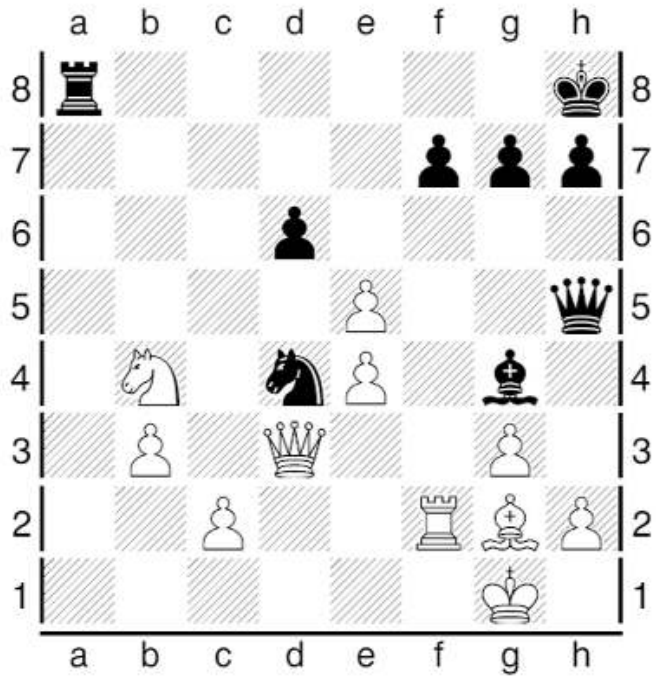
10. Nađ Heđeši Balind s po 3 poena.

Po običaju iskomentarisaću vam jednu partiju Miloša Roganovića i to protiv njegovog vršnjaka iz Rumunije Chirila Ioan Cristiana.

Nikola Sedlak

Cirila – Roganović
Subotica, 2008.

1.e4 c5 2.Nf3 Nc6 3.d4 cxd4 4.Nxd4 e5 Ovaj nastavak u siciliјanki zove se varijanta Svešnikova, višestrukog prvaka SSSR-a koji još uvik aktivno učestvuje na međunarodnim turnirima širom svita i nastupa na prvoj tabli letonske reprezentacije. 5.Nb5 d6 6.N1c3 a6 7.Na3 Be7 8.Nc4 b5 9.Ne3 Nf6 10.g3 0–0 11.Bg2 b4 12.Ncd5 Nxd5 13.Nxd5 Za sad svi potezi bilog i crnog smatraju se najjačim po današnjoj teoriji otvaranja i vidi se odlična teoretska spremnost obojice mladi igrača. 13...Bg5 Crni minja svog crnopoljca koji je najslabija figura, jel tuče u sopstvene pešake. 14.Bxg5 Qxg5 15.0–0 Rb8 Ovaj potez je ustvari mala finesa u poziciji, jel se bilom ne dozvoljava podrivanje istrčali crni pešaka na daminom krilu putom a3. 16.b3? Bili sad griši. Ideja je jasna a to je da se u slidećem potezu odigra a3, međutim posli a5, crni pešak na polju b4 ce

držati blokirane bile pešake na c2 i b3. Ispravno je bilo 16.Dd3 s idejom a3 i kad crni uzme na a3 da se uzme damom. 16...Bg4! 17.Qd3 [Crni želi isprovocirat 17.f3 i posli 17...Be6 crna polja u taboru bilog bila bi slaba.] 17...Nd4 18.f4? [Bili igra priambiciozno ne svaća da crni ima inicijativu i da sad mora branit kako bi poziciju doveo do ravnoteže. Ispravno je bilo 18. Rfe1 Rfc8 19.h3 Bd7 20.h4 Qd8 21.Rac1 s štogod boljim šansama crnog, što mu daju c linija i jak skakač na d4.] 18...Qh5 19.Rf2 a5 20.a3 Kh8! Odličan profilaktički potez s kojim crni izbigava eventualne šahove na e7. 21.axb4? Bili je totalno izgubio osićaj za opasnost i otvara poziciju u najgorem mogućem trenutku kad sve figure crnog stoje na najboljim poljima. 21...axb4 22.Ra4 Rfc8 Sad se vidi važnost poteza Kh8. 23.Rxb4 Rxb4 24.Nxb4 Ra8 Crni pravilno procinjiva poziciju i žrtvuje pešaka koji je sad nebitan dok aktivira topa koji neometano ulazi u tabor bili figura. 25.fxe5?

Bili u vrimenskoj oskudici i već teškoj poziciji pravi još jednu grišku, ovoga puta odlučujuću. 25...Ra1+! 26.Rf1 [Ne pomaže ni 26.Bf1 Ne2+ 27.Kh1 Qh3 s matom na f1] 26...Rxf1+27.Qxf1 Ne2+28.Kf2 Qxh2 29.Qa1 Oslobađa polje f1 za kralja i priti s matom na a8 29...Qxg3+ 30.Kf1 h5 31.Nd3 Qe3 32.Nf2 dxe5 Bili se nalazi u „patu" i ne mož pomirit ni jednu figuru zbog matni pretnji. 33.Bh3 Ng3+ 34.Kg2 Qf3+ 0: 1

HOROSKOP ZA 2009. LITO

OVAN: Na poslovnom planu tokom ove godine ne možte očekivat ništa spektakularno ni veliko, osim ako u nikom trenutku ne izbije na vidilo vaša originalnost i nova zamiso vam padne na pamet, al i onda ćete morat naporno radit kako biste došli do zapaženiji rezultata. Kako vas ne drži jedno misto i poso, mož se očekivat da ćete i te male prilike za pozitivan saldo na kraju godine upropastit. Ipak, ono čemu ćete davat veći značaj, ko što je porodica, brak, voljena osoba i dica, ima tušta više šansi da vam nadoknadi propušteno na poslu i ispuni vašu dušu lipim osićanjima. S osićajom zadovoljstva i vaše zdravlje biće tušta bolje, a manje probleme možte očekivat u februaru, što ćete otklonit fizičkim vižbama.

BIK: Već duže vrime u vama je bio uspavan velik talenat i sposobnost, što će sad bit probuđen vašom potribom za usavršavanjom i napritkom na radnom mistu, a lako se mož trevit i da čerez tog prominite poso el radno okruženje. Jedina priprika na putu šta vam se mož ispričit je ulazak u komplikovane i nejasne situacije šta nemaje kraja. Vaša finansijska situacija još uvik nije stabilna, pa prvi par miseci na polju ljubavi neće bit laki i zamišljaćete sebe ko gubitnika, al će se tokom vrimena i to značajno prominit. Zdravstveno, iako ćete bit u dobroj formi, povedite računa o kolinima, posebno na jesen!

BLIZANCI: Tribaće vam tušta snage i energije kako biste rišili sve ono šta vas bude mučilo i šta vas već ionako muči. Za početak to je trenutno teška finansijska situacija, što ćete sopstvenim snagama tokom vrimena rišit, ne tražeć pomoć ni od kog, u nikim trenucima bit spremni rizikovat, al u svakom trenutku dilovat odgovorno i promišljeno. Konačni rezultat biće veliki dobitak el velika redovna plata. Za sriću u ljubavi tribate postignit duševni mir i sopstvenu uravnoteženost, pa čak i u onim trenucima kad vam srce bude jače lupalo, ko šta će to bit oko 10. februara. Ako uspijete u tome, preskočićete brojne emotivne potrese tokom godine. S aspekta zdravlja, povedite računa o stomačnim bolama.

RAK: Imaćete naglašene poslovne ambicije, a za njevo ostvarenje tribaće vam tušta energije, posebno u onim trenucima kad naiđete na nepredviđene priprike i kad pomislite kako tribate odustat od svega. Ako u tim trenucima pokažete kako ste spremni na sve i izvučete poslidnje atome snage iz sebe, veliki rezultati su nadomak ruke. Sve ovo se odnosi na prvi dio godine, čerez tog šta će vam drugi bit tušta lakši, a vi uživat u rezultatima rada. Ista je situacija i na emotivnom planu, jel kaliko god vam bude teška prva polovica toliko će vam bit fajinski ostatak godine, kad su mogući i sudbonosni potezi u vašem životu. I po pitanju zdravlja više pažnje moraćete poves početkom februara i maja, pa se obratite likaru na vrime.

LAV: Vaše misli na poslovnom planu biće okrenute ka velikim i grandioznim projektima, a bićete spremni i rizikovat, šta vam se ne priporučiva u većem dilu godinu, kako biste postigli zamišljeno. Iako će vam druga polovina godine bit lakša po tom pitanju, a i početkom aprila postić zapažen uspih, tek u oktobru misecu možte stabilizovat svoju poslovnu situaciju i kast da ste ispunili svoje ciljove. Na ljubavnom planu odnosi s partnerom koje ste uspostavili tokom protekle godine nastaviće se u prvoj polovini ove. Možbit da ćete u nikim trenucima imat osićaj nedostatka dubine veze, al posli putovanja šta vas očekiva oko 20. juna sve će bit drugačije.

DIVICA: Za realizaciju poslovni planova tokom ove godine, osim ambicije, tribaće vam tušta više optimizma i razvoja dvosmirne komunikacije s poslovnim okruženjom, jel u protivnom i dalje ćete morat marljivo radit, možbit i više nego do sad. Talika aktivnost mož izazvat i pogoršanje zdravstvene situacije, di su mogući česti problemi sa stomakom. Povedite računa i o novcima, čerez tog šta su mogući nepredviđeni izdaci el pogrišna ulaganja, posebno oko 10. avgusta. Ništa manje ambicija na poslovnom nećete imat ni na emotivnom planu, di će porodica, ako ste u braku, dobit svoje zasluženo misto u vašem životu, a ako ste slobodni suprotni pol ćete privlačit i kad želite i kad ne želite. Najlipči periodi su oko 5. jula i poslidnja tri miseca godine.

VAGA: Iako nećete bižat od posla i bit isključeni iz svi dešavanja, ove godine ćete radije pripuštat vodeće uloge drugima, a vi ostajat nigdi u senki. Ipak, kad prilike u oktobru postanu surovije, vi ćete punom snagom krenit u osvajanje svog mista pod suncom i tad je potribno da ostanete pribrani. Ove godine možte aktivirat svoj hobi el počet radit honorarno poso koji volite. Razlog mirnije poslovne godine leži na emotivnoj strani, di ćete bit u potragi za svojom lukom spasa i osobom šta će o vama vodit brigu. Ako tako štogod već imate, onda ćete svo vrime ovog svita provodit s njom, a ako nemate onda ćete je potražit, možbit priko nike starije žene. Zdravlje je izuzetno dobro tokom čitave godine.

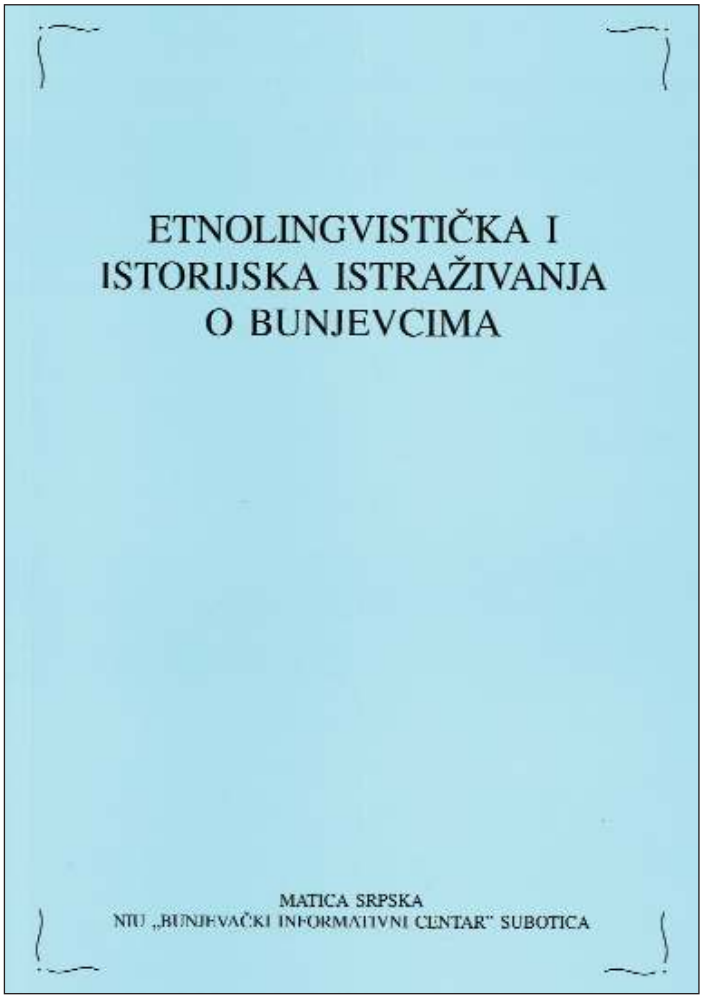
ŠKORPIJA: Putovanja na kraće el duže relacije, nova poslovna poznanstva od koji možte imat tušta koristi, promine radnog mista el firme u kojoj radite, dolazak do inovacija u poslovanju... sve vas to mož zadesit ove godine, iako ćete više bit usridsređeni na porodični život nego na poso, šta vam je potriban čerez poboljšanja životni uslova, pa i proširenja el preuređenja stambenog prostora. Najpogodniji period za ostvarenje vaši težnji je od 20. do 25. juna i oko 20. septembra. Ako ste u braku i imate dicu, povedite više računa o njima, kako vas u nikim trenucima ne bi neprijatno iznenadila svojim postupcima.

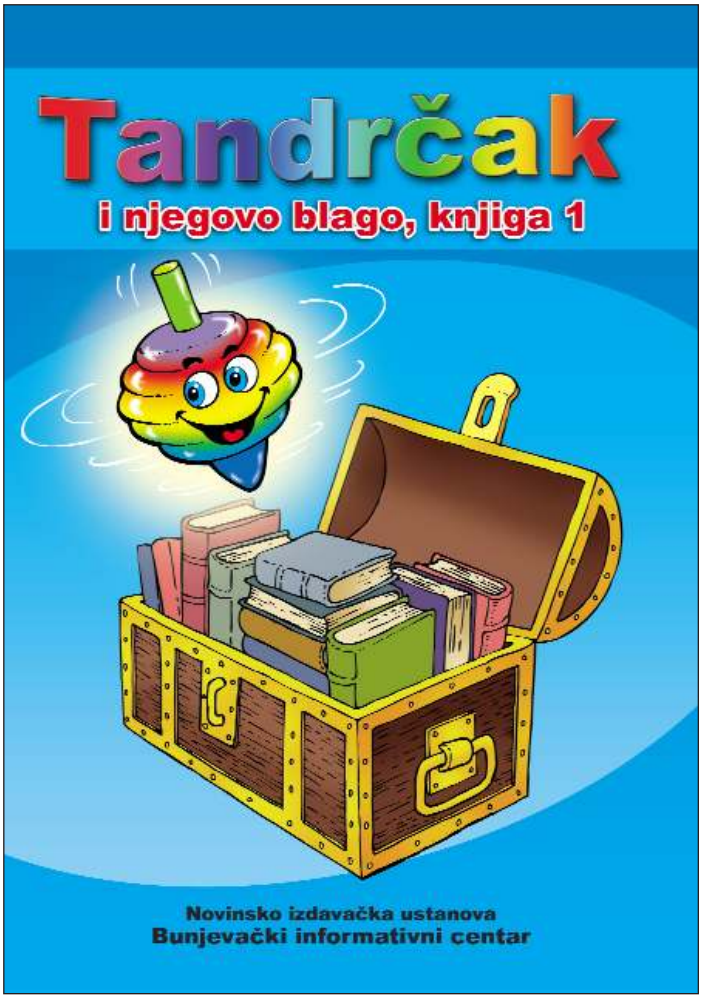
STRILAC: S namirom proširivanja el kupovine novog, većeg stana, šta će vam virovatno i poć za rukom, urednije i marljivije ćete radit nego inače, al i tušta manje trošit. U cilju povećanja radne efikasnosti uvešćete i inovativne ideje u poslovne aktivnosti, a ranije el kasnije stigniće i priznanje za veću radnu angažovanost i postignute rezultate. Ako sridinom juna se poželite osamostalit, učinite to, jel nećete zažalit. Na ljubavnom planu pridstoje vam velike pozitivne promine, ono što čitavo vrime priželjkivate, pa mož izazvat i unutrašnju napetost u vama, a rišićete je najlakše ako prinesete svoja osićanja na papir. Zaljubljena osoba je i zdrava, a vi to svakako jeste.

JARAC: Ako već nije počo, odličan poslovni perijod za vas otpočinje od 25. januara i traja do konca godine. Ambiciozne planove šta imate lako ćete pretočit u dilo, jel vam ove godine pridstoji čitav niz prilika da nji ostvarite, a i pretelji su na vašoj strani. Čak se mož desit da s nikima od nji uđete u zajednički projekat. Finansijska situacija će se tušta popravit, a jedina opasnost leži u činjenici da se posli početni uspiha možte opuštit i sve pripuštit sudbini. Čerez tog, držte konce u svojim rukama i sve će se dobro završit. U ljubavi će vas zapljusnit velik talas srića i pomislićete kako živite u bajki, a najbolji periodi da vam se to desi su u aprilu i od početka avgusta do kraja godine. Od stanja vaši osićanja i srca zavisiće i vaše zdravlje.

VODOLIJA: Premda vas poso i sve u vezi s njim neće dodirivat ove godine, mogućnosti napritka, posebno za sve čija je profesija vezana za intelekt, informacije, kreativnost i komunikacije, su velike. Početkom jeseni možte bit zabrinuti za svoju finansijsku situaciju, za šta nema potribe. S početkom prolića bude se i vaša osićanja, otpočinje proliće vaše ljubavi, a sve šta vam se bude posli dešavalo prživljavaćete i dušom i tilom, šta će se jasno oslikavat na vašem ponašanju, očima i licu. Na jesen ćete voljenoj osobi pomagat u rišavanju poslovni problema. Manji problemi sa zdravljom mogući su samo početkom juna, al nije ništa ozbiljno.

RIBE: Na poslovnom planu ne možte očekivat nikakve spektakularne rezultate, jel će vam bit važnija dugoročnija perspektiva od trenutni uspiha. Ono na čemu tribate poradit tokom godine, jeste ovladavanje viština postizanja dogovora s raznim ljudima. Dobru zaradu možte očekivat u neobičnim poslovima što traže originalnost. Dica i ljubavni odnosi će vam zaokupljat pažnju više nego dosad, a ako ste slobodni lako se mož desit da uđete u brak i to s osobom iz drugog mista, države el je druge nacionalnosti. Kosti i koštani sistem vam je oslabljen u prva dva miseca, nakon tog pridstoji odlično zdravlje. **D. Tovarišić**

Zbornik radova „Etnolingvistička i istorijska istraživanja o Bunjevcima možte naručit na telefon 523-505, po cini od 300 dinara, nuz poštanske troškove.

Knjigu „Tandrčak i njegovo blago" možte naručit na telefon 523-505, po cini od 500 dinara, nuz poštanske troškove, el na telefon 064/0596371 kod Marije Horvat.

HIŽ
"HIDROIZOLACIJA"
ŽIVANOVIĆ
www.hiz.co.yu
025/440-470
063/440-470
Sombor, Šeste Ličke 25
VRŠI IZOLACIJU VLAŽNIH KUĆA
MAŠINSKO REZANJE ZIDOVA

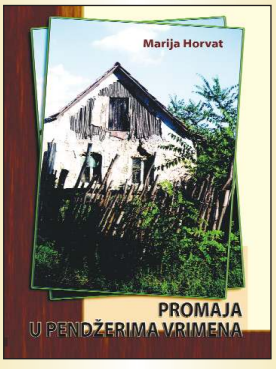

Foto monografija Marije Horvat „Promaja u pendžerima vrimena"
mož se kupit kod autora telefon: 024/550-230 064/0596371
i u Galeriji „Moj kutak" Braće Radić br 5 Subotica

